

Nr 413.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén; given Stockholms slott den 9 april 1920.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels till beredande av tillfällig löneförbättring under år 1921 åt viss personal vid armén bevilja under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1921 ett förslagsanslag av 4,020,000 kronor;

dels godkänna de vid statsrådsprotokollet såsom Bil. A fogade grunder för den tillfälliga löneförbättringens utgående;

dels besluta, att beträffande annan personal än bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt fältläkarstipendiater skola för åtnjutande av den tillfälliga löneförbättringen gälla följande villkor och bestämmelser, nämligen:

att med beställning eller befattning, för vilken löneförbättring utgår, icke må förenas annan till den civila förvaltningen hörande tjänst å rikets stat än gymnastiklärarybefattning eller annan tjänst å riksdagens stat; samt

att med sådan beställning eller befattning ej heller må förenas vare sig annan till den militära förvaltningen hörande befattning eller gymnastiklärarybefattning eller tjänst å kommuns stat eller uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstbefattning av vad slag som helst, så framt ej, vad angår beställnings- eller befattningshavare, som av Kungl. Maj:t utnämnes, Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan beställning eller befattning, den, som

äger tillsätta beställningen eller befattningen, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande tjänst, uppdrag eller befattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid försvarsväsendet, finner tjänsten, uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillsvidare bibehållas;

dels förklara, att en var, som under år 1921 tillträder beställning eller befattning, å vilken oförmälda villkor och bestämmelser för den tillfälliga löneförbättringens åtnjutande skola gälla, skall vara pliktig underkasta sig samma villkor och bestämmelser, ävensom att förutvarande innehavare av dylika beställningar eller befattningar, vilka icke före viss av Kungl. Maj:t fastställd tid anmäla, att de vilja underkasta sig nyssnämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, icke skola för år 1921 eller någon del därav uppbära tillfällig löneförbättring.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

P. Albin Hansson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 9 april 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
Statsråden THORSSON,
 OLSSON,
 SANDLER,
 NOTHIN,
 NILSSON,
 ERIKSSON,
 SVENSSON,
 HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Hansson, anhöll härefter att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan angående tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén samt anförde därvid följande:

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beslöt 1918 års lagtima riksdag, att viss personal vid armén skulle under åren 1918 och 1919 komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring enligt vissa av riksdagen godkända grunder. För bestridande av därmed förenade kostnader anvisade riksdagen dels å tilläggsstat för år 1918 ett förslagsanslag av 4,020,000 kronor, dels ock å extra stat för år 1919 ett förslagsanslag av enahanda belopp.

I överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdades den 20 juni 1918 dels kungörelse angående grunder för tillfällig löneförbättring under åren 1918 och 1919 för viss personal vid armén, dels ock kungörelse angående villkor och bestämmelser för den tillfälliga

löneförbättringens åtnjutande. (Svensk författningssamling nr 407 och 408.)

Jämlikt den 14 juni 1918 av Kungl. Maj:t givet bemyndigande tillkallades särskilda sakkunniga för att inom lantförsvarsdepartementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande definitiv löne reglering för arméns personal. I de sakkunnigas uppdrag ingick härjämte att avgiva förslag rörande den tillfälliga löneförbättring för vissa personalgrupper, som — utöver vad genom beslut vid 1918 års lagtima riksdag medgivits för åren 1918 och 1919 — tilläventyrs kunde finnas erforderlig.

I enlighet med detta uppdrag överlämnade de sakkunniga med skrivelse till Kungl. Maj:t av den 24 januari 1919 förslag till grunder för tillfällig löneförbättring under år 1920 för viss personal vid armén, vilket förslag innefattade vissa jämkningar i de genom förenämnda kungörelse den 20 juni 1918 fastställda grunder för tillfällig löneförbättring under åren 1918 och 1919 för ifrågavarande personal. De sakkunnigas förslag lades i allt väsentligt till grund för Kungl. Maj:ts proposition (nr 203) till 1919 års lagtima riksdag, och sedan denna proposition med viss mindre ändring av riksdagen bifallits, utfärdades kungörelse i ämnet den 6 juni 1919. (Svensk författningssamling nr 316.)

Då, såsom i statsverkspropositionen framhållits, förslag till definitiv löne reglering för ifrågavarande personal icke kan föreläggas innevarande års riksdag, torde tillfällig löneförbättring böra utgå jämväl under år 1921. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t under punkten 8 av fjärde huvudtiteln, del I, i årets statsverksproposition föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén, tillvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1921 beräkna ett förslagsanslag av 4,020,000 kronor.

Med skrivelse den 1 mars 1920 hava nu förenämnda sakkunniga överlämnat förslag till grunder för tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén.

Över de sakkunnigas förslag har arméförvaltningens civila departement den 11 mars 1920 avgivit infortrat utlåtande.

Framställning av arméns och marinens avlönings-sakkunniga.

Jag anhåller att till en början få redogöra för vissa av de sakkunniga i berörda skrivelse gjorda uttalanden av mera principiell innebörd ävensom för ett i sammanhang därmed framställt förslag rörande en allmän förhöjning av den till ifrågavarande personal utgående tillfälliga löneförbättringen i form av ortstillägg. De sakkunniga hava i sådant hänseende anfört följande:

Under år 1919 hade inom de sakkunniga en del förberedande arbeten utförts för det förslag till definitiv löneroglering för arméns och marinens personal, som det ålåg de sakkunniga att avgiva. Vissa omständigheter hade emellertid lagt hinder i vägen för ett fortskyndande av denna del av de sakkunnigas arbete.

Frågan om
definitivlöne-
reglering.

I främsta rummet hade de sakkunniga måst taga hänsyn till det föreliggande spörsmålet om en allmän omorganisation av vårt försvarsväsen. I detta liksom i andra liknande fall vore det organisationsfrågan, som vore det primära, under det att lönerogleringsfrågan komme i andra hand; det vore först sedan grunddragen av den nya organisationen kunnat skönjas, som det bleve möjligt att utarbete ett förslag till löneroglering för de beställningshavare, som denna organisation komme att upptaga.

De sakkunniga ville begagna tillfället att här framhålla — vad som understundom torde förbises — att den definitiva löneroglering, vartill de sakkunniga hade att framlägga förslag, ingalunda torde kunna avse allenast nuvarande officerare och underofficerare med vederlikar på aktiv stat eller motsvarande personal enligt den nya organisationen; i densamma borde jämväl inbegripas ej blott sådana grupper som de nuvarande reservstaternas och reservernas personal utan även arméns såväl som marinens manskap. Och även om det skulle kunna tänkas, att för exempelvis officerare och underofficerare med vederlikar på aktiv stat en definitiv löneroglering komme till stånd tidigare än för övriga personalgrupper, låge det givetvis stor vikt därpå, att sambandet mellan de olika gruppernas lönefrågor stode tillräckligt klart, för att icke ett tidigare beslut skulle komma att lägga hinder i vägen för ett lämpligt ordnande av löneförhållandena för sådana grupper av personal, som först vid en senare tidpunkt kunde få sin löneroglering genomförd.

Ännu en omständighet hade ända intill senaste tiden verkat fördröjande vid arbetet med ett förslag till definitiv löneroglering för den militära personalen, nämligen svårigheten att finna bestämda utgångspunkter beträffande det nya lönesystemets konstruktiva anordning.

I det betänkande, som av 1917 års militära avlöningssakkunniga avgivits den 5 mars 1918, hade av dessa — såsom grundval för de sakkunnigas förslag rörande tillfällig löneförbättring för ifrågavarande personal — framlagts ett utkast till en tänkt definitiv löneroglering för officerare och underofficerare på aktiv stat. De sakkunniga hade förmått sig (sid. 227 i betänkandet) hava vid uppdragandet av riktlinjerna för en sådan löneroglering haft att följa förebilder av väsentligen två skilda slag: å ena sidan den typ, som tillämpats beträffande flertalet centrala

ämbetsverk och vilken först vunnit godkännande år 1907 vid genomförande av löneroglering för statskontoret och arméförvaltningen, å andra sidan de sins emellan något skiljaktiga typer, som år 1907 och under tiden därefter vunnit tillämpning vid löneroglering för de s. k. kommunikationsverken (och statens vattenfallsverk). Vid valet mellan dessa båda slags typer hade det synts de sakkunniga, då fråga vore om personal vid armén och marinen, ligga närmast till hands att söka jämförelsepunkter i lönerogleringarna för kommunikations- och vattenfallsverken, men hade de sakkunniga ingalunda underlåtit att i möjlig mån taga hänsyn även till de centrala ämbetsverkens löneroglering, liksom de sakkunniga ej heller förbisett, att förhållandena vid armén och marinen i åtskilliga fall vore så egenartade, att desamma vid lönerogleringens genomförande krävde särskilt beaktande.

Sedan 1917 års sakkunniga avgivit sitt ovanberörda betänkande, hade emellertid kommunikationsverkens lönesystem, som av nämnda sakkunniga i första hand tagits till förebild vid angivande av riktlinjerna för en definitiv löneroglering för försvarsväsendets personal, genom beslut vid 1919 års lagtima riksdag blivit i väsentliga hänseenden förändrat, i det att en ny definitiv löneroglering för nämnda verk blivit godkänd att gälla från den 1 juli 1920. De nya löneprinciperna framginge av avlöningsreglementet för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk den 19 juni 1919.

Den andra av nyssnämnda förebilder, nämligen den typ av lönerogleringar, som tillämpats för flertalet centrala ämbetsverk, kvarstode ännu orubbad. Genom beslut av den 31 december 1919 hade emellertid Kungl. Maj:t uppdragit åt 1902 års lönerogleringskommitté att verkställa utredning, enligt av chefen för finansdepartementet angivna riktlinjer, beträffande ny definitiv löneroglering för befattningshavare vid bland annat statsdepartementen och centrala ämbetsverk samt att, så snart ske kunde, inkomma med det förslag, som av utredningen föranleddes.

Beträffande de av chefen för finansdepartementet angivna riktlinjerna för ifrågavarande lönerogleringsarbete torde här endast böra erinras, att, enligt departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet, det nya lönesystemets genomförande för kommunikationsverken givetvis måste framkalla spörsmålet, huruvida nämnda system och därmed förknippade nya löneprinciper borde överföras och komma i tillämpning inom andra grenar av den civila statsförvaltningen. För egen del hade departementschefen funnit starka skäl tala för att, med sålunda given utgångspunkt, en allmän revision nu komme till stånd rörande de inom

övriga grenar av den civila statsförvaltningen gällande lönerogleringar med därtill hörande villkor och bestämmelser.

På grund av vad sålunda förekommit torde det vara att motse, att även de nuvarande, enligt den s. k. statskontorstypen anordnade lönesystemen komme att inom kort ombildas med anslutning i större eller mindre mån till den nya lönerogleringen för kommunikationsverken.

Under sålunda inträdda förhållanden torde de av 1917 års militära avlöningssakkununga angivna riktlinjerna för en definitiv löneroglering icke vidare kunna orubbade fasthållas. Det bleve nu nödvändigt att — såsom ock redan hos de sakkunniga förberedelsevis skett — ingå på ett skärskådande av i vilken utsträckning de nya principer, som fått uttryck i den från ingången av juli 1920 gällande lönerogleringen för kommunikationsverken, kunde vinna tillämpning även beträffande personalen vid försvarsväsendet. Vid denna undersökning borde givetvis de särskilda tjänstgörings- och övriga förhållanden, som föreläge eller kunde komma att föreligga inom försvarsväsendet, i tillbörlig grad vinna beaktande.

De sakkunniga vore för sin del av den bestämda uppfattningen, att en definitiv löneroglering för arméns och marinens personal borde bringas å bane, så snart detta lämpligen låte sig göra, och de sakkunnige skulle icke underlåta att, i vad på dem ankomme, medverka till nämnda syfte. När ett förslag till dylik löneroglering kunde av de sakkunniga avgivas, vore likväl ett spörsmål, som, särskilt med hänsyn till organisationsfrågans ovissa läge, för närvarande undandroge sig de sakkunnigas bedömande.

Då emellertid nu gällande bestämmelser rörande tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén och marinen ägde giltighet allenast till utgången av år 1920, syntes för innevarande års riksdag böra framläggas förslag om tillfällig löneförbättring under år 1921 för nämnda personal.

Tillfällig
löneförbättring
för år
1921.

Vid fullgörande av sitt åliggande att avgiva förberedande förslag i sådant hänseende, såvitt personal vid armén anginge, hade de sakkunniga haft att taga hänsyn till innehållet i vissa från personalen inkomna framställningar.

Inkomna
framställningar.

Sålunda hade i en till statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet ställd skrivelse av den 24 januari 1920 överstelöjtnanten Pehr Lagerhjelm m. fl. såsom representanter för en i Stockholm den 23 januari 1920 avhållen sammankomst mellan i staden varande officerare och

underofficerare med vederlikar tillhörande armén hemställt, att genom departementschefens försorg sådana åtgärder måtte vidtagas, »att arméns officerare och underofficerare med vederlikar måtte *dels* under innevarande år bliva i avlöningshänseende ånyo i stort sett jämställda med vissa civila statstjänstemannagrupper enligt de grunder, som år 1918 fastställdes av regering och riksdag, d. v. s. att den tillfälliga löneförbättringen höjes med samma belopp, som år 1919 beviljades ifrågavarande civila statstjänstemannagrupper, *dels* från och med år 1921 bliva i avlöningshänseende beträffande såväl begynnelse- som slutlön fullt jämställda med sagda civila statstjänstemannagrupper». Genom remiss den 27 januari 1920 hade de sakkunniga erhållit befallning att i detta ärende skyndsamt avgiva utlåtande.

Vidare hade chefen för Smålands artilleriregemente till chefen för lantförsvarsdepartementet ingivit en den 4 februari 1920 dagtecknad skrivelse, vilken utmynnade i samma hemställan som den förut nämnda; och hade de sakkunniga den 11 i samma månad anmodats att till departementschefen inkomma med yttrande över framställningen.

De sakkunniga anhölle att i nu förevarande sammanhang få yttra sig över dessa båda framställningar, och komme de sakkunniga därvid att i främsta rummet uppehålla sig vid den förstnämnda, vilken vore grundad på en utförlig motivering.

Vore det verkligen så, som sökandena förmenade, eller att år 1918 av regering och riksdag faststälts vissa grunder för jämställande av officerare och underofficerare jämte vederlikar med vissa grupper av civila befattningshavare i statens tjänst, så vore det alldeles tydligt, att den tillfälliga löneförbättring, som enligt beslut av 1919 års lagtima riksdag för samma år medgivits de av sökandena åsyftade grupperna av civila befattningshavare, bort redan för år 1919 medföra höjning i den till arméns och marinens personal utgående tillfälliga löneförbättringen, och de sakkunniga skulle i dylikt fall icke hava underlåtit att, ehuru några framställningar i denna riktning då icke förelegat från personalens sida, inkomma med erforderligt förslag i ämnet. Men den av sökandena åberopade förutsättningen föreläge icke; några dylika grunder hade icke år 1918 blivit av Kungl. Maj:t eller riksdagen fastställda.

Vad i skrivelsen den 24 januari 1920 därom anförts syntes grunda sig på vissa uttalanden av 1917 års militära avlöningssakkunniga i det av dem den 5 mars 1918 avgivna betänkandet. De sakkunniga hade där gjort vissa sammanställningar mellan de avlöningsbelopp, som enligt de sakkunnigas förslag skulle tillkomma olika grupper av militära beställ-

ningshavare, och avlöningarna till vissa tjänstemän vid den civila förvaltningen.

Det borde emellertid framhållas, att dessa sammanställningar, i vad de avsåge officerare, av de sakkunniga gjorts först efter det de sakkunniga på andra vägar kommit till de av dem ifrågasatta avlöningsbeloppen. Härav följde, att de sakkunnigas förslag, såvitt officerarnas avlöning anginge, icke i någon mån kunde anses vara grundat på berörda sammanställningar; de utgjorde allenast ett efterhandskonstaterande av det förhållande, som i angivna hänseende skulle föreligga, därest de sakkunnigas förslag vunne beaktande.

De sakkunnigas ifrågavarande förslag kunde så mycket mindre anses vara byggt på dessa sammanställningar, som de sakkunniga icke underlätit att själva framhålla det vanskliga i att här komma till några tillfredsställande jämförelser. Beträffande avlöningen till kaptener hade sålunda de sakkunniga betonat, att svårigheter mötte att finna fullt lämpliga hållpunkter för en jämförelse med avlöningsförhållandena inom den civila förvaltningen, men att en sådan jämförelse »möjligen» kunde göras med vissa andra befattningar. De uttalanden, som i detta hänseende av de sakkunniga gjorts rörande avlöningen till regementsofficerare, vore likaledes av synnerligen villkorlig natur.

Vad vidare anginge de av 1917 års sakkunniga meddelade sammanställningarna mellan avlöningarna till underofficerare och till vissa befattningshavare i den civila förvaltningen, vore det visserligen sant, att dessa sammanställningar av de sakkunniga gjorts, innan de sakkunniga framlagt sitt förslag rörande avlöningsbelopp för underofficerarna. De sakkunnigas uttalande i denna del hade emellertid den formen (sid. 272 i betänkandet), att de sakkunniga ansåge sig, »utan att ingå på några direkta jämförelser, endast böra erinra om», huru avlöningsförhållandena ställde sig dels för underofficerare, dels ock för vissa befattningshavare vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk. De sakkunniga hade här på ett sätt, som icke torde kunna missförstås, givit uttryck åt det förhållandet, att någon direkt jämförelse mellan ifrågavarande militära och civila befattningshavare icke av de sakkunniga åsyftats.

De av 1917 års sakkunniga gjorda sammanställningarna mellan avlöningarna till vissa grupper av militära och civila befattningshavare hade intagits i den redogörelse för de sakkunnigas förslag, som av föredragande departementschefen lämnats vid avlåtande till 1918 års lagtima riksdag av proposition i ämnet (nr 361), men icke föranlett något

uttalande vare sig från föredragande departementschefens eller sedermera från riksdagens sida.

Med vad nu anförts ansåge sig de sakkunniga hava ådagalagt, att sökandenas uppfattning därom, att år 1918 av regering och riksdag faststälts vissa grunder för jämställande av officerare och underofficerare jämte vederlikar med vissa grupper av civila befattningshavare i statens tjänst, icke överensstämde med verkliga förhållandet. I olikhet med sökandena måste de sakkunniga anse, att de av 1917 års sakkunniga i detta hänseende gjorda sammanställningarna icke kunde, på det sätt sökandena velat göra gällande, vara bindande ens för de sakkunniga själva och än mindre för Kungl. Maj:t eller riksdagen.

Den tillfälliga löneförbättringen i förhållande till det allmänna prisläget.

Den av sökandena nu väckta frågan om en förhöjning i den för personal vid armén och marinen redan medgivna löneförbättringen måste enligt de sakkunnigas mening ses ur en helt annan synpunkt, vilken endast i förbigående av sökandena berörts men som dock i detta fall syntes vara den väsentliga: det vore spørsmålet om den prislivå, till vilken personalens nuvarande avlöningar — fränsett dyrtidstillägg — kunde anses hänfödda.

Det vore allmänt bekant, att under den senare tiden detta spørsmål, såvitt statens civila befattningshavare anginge, varit föremål för särskilt beaktande. Den av 1919 års lagtima riksdag beslutade tillfälliga löneförbättringen för vissa civila befattningshavare hade just avsett att för sådana grupper, vilkas avlöningar ansetts hänfödda till ett tidigare prisläge än det, som varit rådande vid tiden för krigsutbrottet, framföra avlöningarna till 1914 års prislivå. På denna tillfälliga löneförbättring, liksom på den ordinarie avlöningen, beräknades dyrtidstillägg enligt allmänna grunder. Vad åter anginge de befattningshavare vid kommunikationsverken, för vilka, med tillämpning från den 1 juli 1920, faststälts ny lönereglering, i vilken lönesatserna bestämts efter en högre prislivå än den vid tiden för krigsutbrottet gällande, vore därvid från såväl Kungl. Maj:ts som riksdagens sida uttryckligen förutsatt, att en mot denna särskilda förhöjning svarande reduktion skulle ske i det dyrtidstillägg, som borde tillkomma ifrågavarande personal för tiden efter den 1 juli 1920.

Det kunde tydligen möta betydande svårigheter att i fråga om de talrika grupper av civila befattningshavare, som under senare tider fått sina avlöningar reglerade, med tillräcklig grad av bestämdhet avgöra, huruvida avlöningarna i verkligheten framförts till 1914 års prislivå eller

tilläventyrs borde anses motsvara vare sig ett tidigare eller ett senare prisläge. I åtskilliga fall hade ock delade meningar härutinnan kommit till synes.

Om sålunda detta spörsmål kunnat vålla tvekan beträffande vissa grupper av civila befattningshavare, så vore detta icke fallet i fråga om den personal vid armén och marinen, som blivit delaktig av den år 1918 beslutade tillfälliga löneförbättringen. Här låge berörda spörsmål alldeles klart.

I betänkandet den 5 mars 1918 hade sålunda 1917 års sakkunniga (sid. 226) erinrat, att med de förslag till provisorisk löne reglering för viss personal vid armén och marinen, som av Kungl. Maj:t förelagts 1917 års riksdag, varit avsett att bereda denna personal en kompensation för den fördyring av levnadskostnaderna i allmänhet, som inträtt före kriget och kunde anses bliva bestående, och hade sålunda någon hänsyn här icke tagits till den dyrtid, kriget medfört. De sakkunniga hade vid sitt arbete utgått från i huvudsak enahanda förutsättning. Det utkast till en definitiv löne reglering för viss personal vid armén och marinen, som av de sakkunniga framlagts, liksom det därpå grundade förslaget om en tillfällig löneförbättring hade sålunda haft till syfte att bringa den ifrågavarande personalens löneförmåner upp till den nivå, som kunde anses betingad av läget före krigsutbrottet. De extraordinära förhållanden kriget här skapat borde enligt de sakkunnigas mening mötas genom extraordinära åtgärder, i främsta rummet genom anlitande av sådana avlöningsformer som krigstidstillägg och krigstidshjälp.

Detta de sakkunnigas uttalande hade av föredragande departementschefen återgivits vid avlåtande till riksdagen av proposition i ärendet (nr 361/1918), varvid departementschefen förklarar sig under nu angiven förutsättning — i fråga om krigstidst lägg och krigstidshjälp — anse de föreslagna avlöningsbeloppen vara i stort sett rättvist och väl avvägda (sid. 62).

Jämväl i det följande (sid 132) hade departementschefen erinrat, att med ifrågavarande löneförbättring avsetts att bereda personalen en kompensation för den höjning av de allmänna levnadskostnaderna, som inträtt före krigsutbrottet. Om man till utgångspunkt toge år 1902 — det år då den senaste mera allmänna löne regleringen för ifrågavarande personal slutförts — och sökte finna den höjning i de allmänna levnadskostnaderna, som inträtt under tiden därefter intill sommaren 1914, torde man, hade departementschefen fortsatt, icke komma alltför långt från det verkliga förhållandet, om denna stegring angäves till omkring 18 procent. Enligt de sakkunnigas beräkningar skulle den till-

fälliga löneförbättringen komma att, vad arméns personal beträffade, för överstelöjtnanter och kaptener ungefär motsvara samt för löjtnanter överstiga nämnda procenttal; för övriga officerare skulle löneförbättringen understiga och för underofficerare avsevärt överstiga berörda 18 procent. Att underofficerarna här blivit särskilt tillgodosedda, hade emellertid syntts departementschefen falla sig helt naturligt med avseende å den synnerligen tryckta ekonomiska ställning, vari denna personal dittills varit försatt.

Vad sålunda av 1917 års sakkunniga och av föredragande departementschefen anförts hade icke givit anledning till något uttalande från riksdagens sida.

Det torde här få anmärkas, att sedan genom beslut av 1919 års lagtima riksdag tillfällig löneförbättring tillerkänts jämväl generalspersoner och i sammanhang därmed det för överstar ursprungligen bestämda beloppet blivit höjt, det torde kunna sägas, att den för officerare redan medgivna löneförbättringen i stort sett någorlunda motsvarade den allmänna prisstegring av omkring 18 procent, som beräknats hava inträtt under åren 1902—1914.

Av vad sålunda förekommit syntes oförtydligt framgå, att avlöningarna för de på aktiv stat anställda officerarna och underofficerarna måste anses hava genom den för åren 1918—1920 beviljade tillfälliga löneförbättringen blivit framförda ungefär till 1914 års prisnivå eller den nivå, dit stora grupper av civila befattningshavare hunnit först från och med år 1919. Men om detta vore händelsen, torde det ock vara tydligt, att den av sökandena intagna ståndpunkten, att den från och med år 1919 för civila befattningshavare medgivna löneförbättringen borde konsekvent leda till en motsvarande förbättring för officerare och vederlikar, icke kunde anses hållbar. Ett bifall till sökandenas yrkande i denna del skulle givetvis innebära, att en av de faktorer, som varit företrädesvis bestämmande vid de senaste årens arbete med åvägabringande av ordnade löneförhållanden för statens befattningshavare, inom försvarsväsendet såväl som inom den civila förvaltningen, nämligen förhållandet mellan de fastställda avlöningarna och det allmänna prisläget, här skulle helt åsidosättas.

Om än det redan anförda torde vara tillräckligt för att ådagalägga, att sökandenas framställning i det skick den föreläge icke kunde bifallas, ansåge sig de sakkunniga dock böra påpeka ytterligare vissa omständigheter, som här kunde vara av betydelse.

Sökandena hade starkt betonat den antagna likställdheten i avlöningshänseende mellan vissa befattningshavare vid försvarsväsendet och

vid den civila förvaltningen, men syntes däremot hava i viss mån förbisett det samband i berörda hänseende, som utan tvivel borde förefinnas mellan olika personalgrupper inom försvarsväsendet självt. Ehuru sökandenas hemställan avsåge »arméns officerare och underofficerare med vederlikar» utan någon inskränkning, ansåge sig de sakkunniga kunna förutsetta, att sökandena därmed åsyftat allenast sådan personal på aktiv stat. Den till reservstaterna och reserven hörande personalen, liksom även manskapet, skulle sålunda här lämnas åsido.

Redan genom den tillfälliga löneförbättring, som år 1918 beviljats personal på aktiv stat, hade denna personal i förhållande till beställningshavare på reservstat erhållit ett försteg i avlöningshänseende, som i varje fall icke torde varit avsett, då reservstaterna genom beslut av 1914 års riksdag upprättats. Detsamma gällde i viss mån om förhållandet mellan avlöningarna till beställningshavare på aktiv stat och till reservpersonal. De sakkunniga hade ock, sedan löneförbättring beviljats den aktiva personalen, ansett sig förpliktade att till behandling upptaga frågan om motsvarande förmån för reservstats- och reservpersonalerna, och hade i sådant hänseende av de sakkunniga avgivits förslag till dels en genomgående löneförbättring för reservstatspersonalen dels ock viss förbättring i löneförmånerna för personal tillhörande reserven. Dessa de sakkunnigas förslag hade emellertid hittills icke lett till positivt resultat. Skulle nu, på sätt sökandena hemställt, en allmän förhöjning av den aktiva personalens nuvarande avlöningar åvägbringas, komme därigenom berörda missproportion att än starkare framträda, och under sådana förhållanden skulle utan tvivel krav liknande dem, som av sökandena framstälts, kunna med vida större berättigande göras gällande från reservstats- och reservpersonalernas sida.

Vad vidare anginge arméns manskap, syntes böra erinras, hurusom de sakkunniga i utlåtande den 24 februari 1919 avgivit förslag till tillfällig löneförbättring för denna personal. Detta förslag hade emellertid icke lagts till grund för den proposition (nr 320/1919), som i ärendet avlåtits till riksdagen, utan hade denna begränsats till ett förslag därom, att, med bibehållande i övrigt av gällande avlöningsbestämmelser, viss höjning i dagavlöningen måtte från den 1 november 1919 beredas beställningshavare inom de olika manskapsgraderna. Kungl. Maj:ts förslag i ämnet hade av riksdagen bifallits.

Det syntes de sakkunniga uppenbart, att, i sammanhang med spörsmålet om en allmän ytterligare löneförbättring för officerare och underofficerare med vederlikar, manskapets lönefråga icke gärna kunde lämnas obeaktad.

Gent emot sökandenas framställning ville de sakkunniga slutligen allenast erinra, att genom beslut av 1919 års lagtima riksdag pensionsförbättring beviljats viss personal vid armén och att denna pensionsförbättring satts i visst förhållande till beloppet av de avlöningsförmåner, som enligt den skisserade definitiva löneregleringen skulle tillkomma vederbörande beställningshavare. Dessa avlöningsförmåner motsvarade emellertid, med någon jämkning, de nu till personalen utgående avlöningarna, den tillfälliga löneförbättringen inberäknad. Om nu denna, i enlighet med sökandenas begäran, ytterligare förhöjdes, så syntes därav bliva en konsekvens, att motsvarande höjning skedde i de nu medgivna pensionsbeloppen. I varje fall syntes dessa båda spörsmål, en allmän ytterligare löneförhöjning och en allmän ytterligare pensionsförbättring, böra tagas under omprövning i ett sammanhang.

De sakkunniga ansåge sig ock kunna utgå därifrån, att de nu nämnda frågorna inom den närmaste tiden borde komma under övervägande. Beträffande den personal vid den civila förvaltningen, som icke blivit delaktig i den från ingången av juli 1920 gällande nya löneregleringen för kommunikationsverken, hade ock, såsom förut vore nämnt, arbetet med en ny definitiv lönereglering igångsatts, i det att uppdrag lämnats 1902 års löneregleringskommitté att, så snart ske kunde, inkomma med förslag i ämnet. Därvid vore förutsatt, att avlöningarna skulle föras fram till samma prisläge, som skett beträffande kommunikationsverken, d. v. s. det prisläge, som, att döma av stegringarna i levnadskostnaderna under åren närmast före krigets utbrott, skulle under normala förhållanden varit rådande i början av 1920-talet. Det hade jämväl av föredragande departementschefen framhållits såsom billigt, att sådana provisoriska åtgärder vidtoges, varigenom personalen vid de verk och inrättningar, som icke skulle i första hand omfattas av den definitiva löneregleringen, bleve tillgodosedda i ungefär samma omfattning, som genom denna lönereglering skulle ske beträffande den personal, vilken komme att därav beröras.

Vad försvarsväsendets beställningshavare anginge, vore det för de sakkunniga tydligt, att även avlöningarna för denna personal borde utan större tidsutdräkt, än som kunde vara oundgänglig, framföras till den högre prisnivå, om vilken nyss vore talat. Även om denna förändring skulle förknippas med en reduktion av de vid tiden för förändringens genomförande utgående dyrtidstilläggen, innebure dock framförandet till den högre prisnivån väsentliga fördelar, som icke borde underskattas. Skulle denna höjning i avlöningarna för personalen vid försvarsväsendet

icke kunna i första hand åvägabringas genom en definitiv löneroglering, skulle de sakkunniga icke underlåta att, i vad på dem kunde ankomma, medverka därtill, att höjningen skedde under den tillfälliga löneförbättringens form.

De sakkunniga ville här betona — vad som för övrigt kunde synas självklart — att de sakkunniga vid handläggningen av frågor rörande den militära personalens avlöningsförhållanden alltjämt utgått och fortfarande komme att utgå från den åskådningen, att de militära avlöningarna skulle i stort sett hållas fullt i jämnhöjd med avlöningarna inom den civila statsförvaltningen. Vad som emellertid gjorde denna sida av frågan så komplicerad, vore svårigheten, för att icke säga omöjligheten att i detta hänseende komma till några tillfredsställande jämförelser mellan olika grupper av militära och av civila befattningshavare. Den olikhet beträffande personalens utbildning, befordran till och avgång från tjänsten, tjänstgöringens art och omfattning m. m., som vid ett överbäggande av hithörande frågor redan från början gäve sig skarpt tillkänna, torde i själva verket, åtminstone vad betydande personalgrupper anginge, utesluta möjligheten av ett direkt jämnställande. Att i varje fall detta invecklade spörsmål ingalunda blivit besvarat genom de uttalanden i ämnet, som förekomme i sakkunnigebetänkandet av den 5 mars 1918, torde framgå av det förut sagda.

Då de sakkunniga ansett sig böra så utförligt som i det föregående skett yttra sig om där berörda frågor, hade närmaste anledningen därtill varit dels innehållet i sökandenas skrivelse av den 24 januari 1920, dels ock vissa i den dagliga pressen och eljest framkomna uttalanden, vilka vittnade om en viss obekantskap med den militära lönefrågans allmänna läge. Sådant detta spörsmål föreläge skulle det för närvarande ligga närmast till hands, att ifrågavarande personal, vars avlöningar måste anses hava genom den redan medgivna tillfälliga löneförbättringen bragts upp ungefär till 1914 års prisnivå, därutöver finge komma i åtnjutande av dyrtidstillägg enligt samma regler, som kunde komma att gälla för statens befattningshavare i allmänhet — med undantag av kommunikationsverkens personal — men att någon ytterligare löneförbättring för beställningshavare vid försvarsväsendet nu icke borde ifrågakomma.

De sakkunniga ville emellertid för sin del icke draga en sådan slutsats. Utan tvivel föreläge en del reala skäl av beskaffenhet att påkalla en ingående prövning, huruvida icke någon ytterligare löneförbättring — om ock i annan ordning än den av sökandena ifrågasatta — skulle

kunna beredas personalen. De sakkunniga tänkte härvid i främsta rummet på de svårigheter, som vidlådde rekryteringen; såsom av sökandena erinrats, vore tilloppet till den militära banan synnerligen ringa, under det att samtidigt en betydande del av personalen avginge före uppnådd pensionsålder. Om ock detta förhållande till väsentlig del vore beroende på försvarsfrågans ovissa läge och den därmed förenade svårigheten att bedöma, huru den militära banan kunde komma att i framtiden gestalta sig, kunde man dock icke bortse därifrån, att även avlöningsfrågan härvid spelande en betydande roll.

Ortstillägg.

Under dessa förhållanden hade de sakkunniga funnit det angeläget att undersöka, huruvida icke någon utväg skulle kunna finnas att — utan att åsidosätta några ledande grundsatser för nu pågående arbeten med lönerregleringar för olika grupper av statens befattningshavare och utan att bryta sammanhanget mellan den militära personalens lönerreglering och pensionsregleringen för samma personal — nu bereda de beställningshavare, om vilka här vore fråga, någon förbättring i deras avlöningsförmåner. De sakkunniga hade trott, att en sådan utväg skulle vara att från och med år 1921 i det för dessa beställningshavare gällande lönesystemet införa *ortstillägg* och därigenom åstadkomma en efter de allmänna levnadskostnadernas storlek på olika orter lämpad starkare differentiering i avlöningshänseende, än som skett genom de nuvarande avlöningsbestämmelserna.

Beträffande ortstillägg hade 1917 års avlöningssakkunniga (sid. 231) anført, att det vid genomförande för personal vid armén och marinen av en definitiv lönerreglering, enligt vilken inkvarterings- och servisbidrag skulle uppgå i lönen eller dagavlöningen, syntes böra tagas i övervägande, huruvida icke det lämpligaste sättet att ernå önskad utjämning mellan olika orter, såvitt hyreskostnader och andra sådana förhållanden anginge, vore att upptaga ortstillägg såsom avlöningsform även i det militära lönesystemet. De sakkunniga hade emellertid så mycket mindre ansett sig böra då upptaga detta spörsmål till närmare skärskådande, som frågan om ortstillägg till statstjänstemän i gemen för det dåvarande vore beroende på särskilda undersökningar.

Sedan dess hade frågan om ortstillägg till statens befattningshavare kommit i ett väsentligen förändrat läge. Genom det år 1919 antagna nya avlöningsreglementet för tjänstemän vid kommunikationsverken hade avlöningarna för dessa tjänstemän gjorts i betydande grad beroende av de för olika orter gällande allmänna levnadskostnaderna. Såsom i det

föregående anförts, torde det ock vara att motse, att de nuvarande löne-regleringarna efter den s. k. statskontorstypen komme att inom kort ombildas med anslutning i större eller mindre mån till det nya löne-systemet för kommunikationsverken. De sakkunniga ansåge sig under sådana förhållanden kunna förutsätta, att även den förestående definitiva löne-regleringen för den aktiva personalen vid försvarsväsendet borde upptaga ortstillägg såsom avlöningsform och att sålunda denna löne-reglering icke föregreps, därest berörda personal nu tillerkändes, utöver den nuvarande tillfälliga löneförbättringen, jämväl ortstillägg, där sådana borde förekomma. Det torde få anmärkas, att ortstillägg ej gärna kunde ifrågakomma för beställningshavare å reservstat eller i reserv eller för innehavare av beställningar i manskaps grad samt att, då pensionerna för olika personalgrupper städse plägade utmätas utan avseende å före-kommande ortstillägg, införandet av dylika tillägg i nu förevarande fall icke torde kunna inverka på bedömandet av frågan om personalens pen-sionering.

Om sålunda ur dessa synpunkter några betänkligheter icke torde kunna möta mot att nu införa ortstillägget såsom avlöningsform för de beställningshavare, om vilka här vore fråga, torde det å andra sidan knappast kunna bestridas, att, då vid de nuvarande avlöningsarnas be-stämmande hänsyn endast i ringa mån kunnat tagas till växlingen i levnadskostnaderna å olika orter, avlöningen till de å dyrorter förlagda beställningshavarna blivit, även med inräknande av de nu utgående dyr-tidstilläggen, tämligen knappt tillmätta. Genom införandet av ortstillägg skulle sålunda åt denna del av personalen beredas en välbehövlig löne-förbättring, samtidigt med att en rättvisare avvägning skulle åstadkom-mas av avlöningsarna för olika personalgrupper.

Enligt vad de sakkunniga i det följande komme att föreslå, skulle sålunda till ifrågavarande personal komma att under år 1921 utgå till-fälligt löneförbättring dels i huvudsak motsvarande vad som nu gällde — denna förmån torde för framtiden böra benämnas *allmänt avlönings-tillägg* — dels ock i form av *ortstillägg*.

Enligt det för kommunikationsverken antagna nya lönesystemet hade det, med utgångspunkt från en av socialstyrelsen på Kungl. Maj:ts uppdrag år 1917 verkställd utredning rörande levnadskostnadernas stor-lek, vilken sedermera kompletterats i vissa avseenden, befunnits lämp-ligt att fördela samtliga orter, där verkens tjänstemän vore stationerade, på sju ortsgupper. Därvid hade endast de orter, där inga särskilda

*Grunder för
införande av
ortstillägg för
personal vid
armén.*

fördyrande omständigheter kunde påvisas, eller vad som plägade be-tecknas såsom »rena landsbygden», ansetts böra hänföras till den billigaste ortgruppen, under det att ortstillägg skulle utgå å alla övriga platser. För vinnande av större överskådlighet över de å skilda orter utgående total-avlönningarna hade ortstillägget sammanslagits med lönen till ett belopp. I fråga om ortstilläggens beräkning hade tillämpats, att dessa tillägg bestämts till fixa, i förhållande till lönen stigande belopp; att å den lägsta avlöningen för manliga tjänstemän ortstillägget utgjorde 90 kronor för den näst billigaste ortgruppen med tillägg av ytterligare 90 kronor för varje ny ortsgrupp, så att å dyraste ort tillägget utginge med 540 kronor, samt att ortstilläggets maximibelopp för manliga tjänstemän utgjorde 240 kronor för näst billigaste ortgruppen med tillägg av ytterligare 240 kronor för varje ny ortsgrupp, så att detsamma å dy-raste ort uppginge till 1,440 kronor. Det lägsta ortstillägget motsva-rade en lön i den billigaste ortgruppen av 1,980 kronor, det högsta ortstillägget en lön i den billigaste ortgruppen av 7,140 kronor eller därutöver. Orternas fördelning mellan de olika ortsgrupperna fastställ-des av Kungl. Maj:it efter förslag av socialstyrelsen på grundval av ut-redning rörande de för orterna gällande allmänna levnadskostnaderna.

Förutom de nu nämnda ortstilläggen hade vid kommunikationsver-ken för de i landets nordligaste delar stationerade tjänstemännen införts särskilda fristående kallortstillägg. Dessa vore endast avsedda att ut-göra kompensation för de olägenheter av skilda slag, som bosättning i de nordliga landsdelarna på grund av där rådande klimatiska och fysio-logiska förhållanden medförde, under det att den särskilda utgiftsökning, som föranleddes av att vissa poster å levnadsbudgeten — såsom för större bränsleförbrukning, varmare beklädnad samt rikligare näring — till följd av klimatiska förhållanden stege till högre belopp än i blidare delar av landet, ansetts böra liksom annan ökning i levnadskostnaderna täckas genom dyrortstillägg. De orter, där kallortstillägg ansetts böra utgå, fördelades mellan sex olika kallortsklasser, och tillägget utgjorde 60 kro-nor i lägsta och 600 kronor i högsta kallortsklassen, lika för alla löne-belopp.

Jämväl enligt det i betänkande den 18 december 1919 framlagda förslaget till lönereglering för domänverket skulle de särskilda tjänst-göringsorterna i avlöningshänseende uppdelas i olika grupper. Vid denna uppdelning skulle emellertid, i motsats till vad förhållandet vore vid kommunikationsverken, hänsyn tagas även till vissa andra faktorer än dyrortsmomentet, därvid särskilt pekats på svårskötthets- och öds-lighetsmomenten, vilka ansetts spela en betydlig roll i fråga om skogs-

tjänstemännens arbete. Vidare hade framhållits, att tillbörligt beaktande borde ägnas jämväl kallortsmomentet, varemot särskild ersättning vid sidan av lönen, motsvarande det vid kommunikationsverken införda kallortstillägget, icke ansetts böra utgå till domänverkets personal.

Då de militära tjänstgöringsförhållandena i stort sett torde vara mera jämförliga med kommunikationsverkens än med domänverkets tjänstgöringsförhållanden, hade de sakkunniga ansett kommunikationsverkens lönesystem lämpligen kunna i huvudsak tagas såsom förebild vid ett eventuellt införande av dyrtortstillägg för militära tjänst innehavare. Ehuru militär personal knappast torde vara förlagd till någon ort, som vore hänförlig till den för kommunikationsverken bestämda billigaste ortgruppen eller »rena landsbygden», syntes dock anledning ej föreligga att frångå den för nämnda verk fastslagna indelningen i sju olika ortsgrupper, och torde denna indelning jämväl för försvarsväsendet böra verkställas av Kungl. Maj:t efter förslag av socialstyrelsen, på grundval av utredning rörande de för de särskilda orterna gällande allmänna levnadskostnaderna. De avlöningar, som för närvarande utginge å annan ort än Stockholm och Göteborg, torde därvid böra avses att gälla för den billigaste ortgruppen, medan för de sex övriga ortsgrupperna infördes dyrtortstillägg med fixa i förhållande till avlöningen stigande belopp.

Vid avvägandet av dessa belopp hade de sakkunniga emellertid måst taga hänsyn därtill, att den för den militära personalen år 1918 införda tillfälliga löneförbättringen avsett att föra upp avlöningen för denna personal till 1914 års prisnivå, medan däremot den nya löneregleringen för kommunikationsverken anpassats efter den prisnivå, som under förutsättning av normal prisstegring bort råda i början av 1920-talet. Till följd härav utginge också dyrtidstillägg till arméns och marinens personal liksom till övriga grupper av befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning icke blivit höjd utöver 1914 års prisnivå, enligt en högre beräkningsgrund än som efter den nya löneregleringens genomförande skulle gälla beträffande kommunikationsverkens personal. Då detta alltjämt torde böra bliva fallet, så länge nämnda olikhet i avseende å avlöningarnas förhållande till den allmänna prisnivån fortfarande vore rådande, och då även de ortstillägg, som nu kunde ifrågakomma för militära beställningshavare, syntes böra tagas i betraktande vid dyrtidstilläggens beräkande, hade de sakkunniga givetvis måst för den militära personalen föreslå ortstillägg att utgå med i allmänhet något lägre belopp, än som skulle framgå av en direkt jämförelse med kommunikationsverkens löneplan. Den av de sakkunniga i detta hänseende verk-

ställda beräkningen hade grundats på den förutsättningen, att kommunikationsverkens avlöningar på det hela taget låge omkring 16 procent högre än de nuvarande avlöningarna för arméns och marinens personal.

De ortstillägg, som de sakkunniga enligt nu omförmälda grunder ansett sig böra föreslå, framginge av följande tablå:

A v l ö n i n g s b e l o p p	O r t s g r u p p						
	A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.
I. — 1,800 kronor.....	—	70	140	210	280	350	420
II. 1,801—2,000 »	—	80	160	240	320	400	480
III. 2,001—2,200 »	—	90	180	270	360	450	540
IV. 2,201—2,400 »	—	100	200	300	400	500	600
V. 2,401—2,600 »	—	110	220	330	440	550	660
VI. 2,601—2,900 »	—	120	240	360	480	600	720
VII. 2,901—3,200 »	—	130	260	390	520	650	780
VIII. 3,201—3,500 »	—	140	280	420	560	700	840
IX. 3,501—3,800 »	—	150	300	450	600	750	900
X. 3,801—4,100 »	—	160	320	480	640	800	960
XI. 4,101—4,500 »	—	170	340	510	680	850	1,020
XII. 4,501—5,000 »	—	180	360	540	720	900	1,080
XIII. 5,001—5,500 »	—	190	380	570	760	950	1,140
XIV. 5,501 och därutöver	—	200	400	600	800	1,000	1,200

Närmare
föreskrifter
angående
ortstilläggets
beräkande.

Vid bestämmandet av den lönegrupp, till vilken en beställningshavare i fråga om beräkandet av ortstilläggets belopp borde hänföras, syntes hänsyn böra tagas till samtliga de kontanta löneförmåner, han under ordinarie tjänstgöring i allmänhet ägde åtnjuta, alltså till lön, dagavlöning, arvode, utgående i stället för lön eller dagavlöning, ålders-tillägg, inkvarterings- och servisbidrag, beräknade till det å annan ort än Stockholm och Göteborg utgående beloppet, hyresersättning till för-rådsvaktmästare eller extra poliskonstapel i Boden, ersättning för bränsle och lyse samt allmänt avlöningstillägg (motsvarande den nuvarande till-fälliga löneförbättringen), men däremot icke till de för viss tjänstgöring utöver den ordinarie avlöningen utgående särskilda arvoden.

För den, som åtnjote bostad in natura, torde bland ifrågavarande förmåner böra inräknas beloppet av det inkvarterings- och servisbidrag, som å annan ort än Stockholm och Göteborg utginge till innehavare av motsvarande beställning (befattning).

Summan av inkvarterings- och servisbidrag utginge med högre belopp i Stockholm och Göteborg än å andra orter, och den personal, som åtnjöte denna högre ersättning, kunde alltså sägas redan nu vara berättigad till ett slags ortstillägg. Då icke någon syntes böra kunna komma i åtnjutande av vad som skulle kunna anses vara dubbla ortstillägg, borde därför det ortstillägg, som kunde komma att enligt de här ifrågasatta nya bestämmelserna utgå till en beställningshavare, vilken åtnjöte inkvarterings- och servisbidrag enligt den för Stockholm och Göteborg gällande tariffen, minskas med det belopp, varmed enligt nämnda tariff inkvarterings- och servisbidraget överstege dylikt bidrag å annan ort. Förrådsvaktmästare, som hade sin förläggningssort i Stockholm eller Göteborg och icke tilldelats bostad in natura, borde jämväl få vidkännas motsvarande avdrag från den hyresersättning, som till honom utginge i stället för inkvarterings- och servisbidrag.

Ett spörsmål, som de sakkunniga icke kunnat underlåta att i förevarande sammanhang taga under överbägande, hade varit, huruvida och enligt vilka grunder avdrag å ortstillägget borde ske för sådana beställningshavare, som åtnjöte bostadsförmån in natura. I allmänhet torde det anses, att den del av personalen, som åtnjöte bostad in natura, därigenom kommit i en gynnsammare ställning än de, som vore anvisade att mot uppbärande av inkvarteringsbidrag själva anskaffa bostäder. Vid sådant förhållande syntes det till en början vara klart, att de beställningshavare i Stockholm och Göteborg, som hade bostad in natura, borde vidkännas avdrag å ortstillägget med åtminstone samma belopp, som föreslagits beträffande dem, vilka å nämnda orter uppbure inkvarterings- och servisbidrag. Men även å andra orter torde dylika avdrag utan obillighet kunna i viss utsträckning åläggas vederbörande personal.

De sakkunniga hade ansett sig komma till en med avseende å det nu framlagda förslagets provisoriska natur antaglig lösning av förevarande spörsmål genom att föreslå, att avdrag, som nu nämnts, måtte göras för beställningshavare å orter, tillhörande någon av de fyra dyraste ortsgrupperna, samt med belopp, som skulle stå i visst förhållande till de för motsvarande beställning bestämda inkvarterings- och servisbidrag, beräknade efter den för annan ort än Stockholm och Göteborg gällande tariff. I sådant hänseende hemställde de sakkunniga, vad till en början den dyraste ortsgruppen G beträffade, att avdragen allt efter som de nämnda inkvarterings- och servisbidragen utgjorde 180—240 kronor, 300 kronor, 400 kronor eller 600 kronor och därutöver, måtte bestämmas till respektive 60, 120, 200 och 400 kronor. Å ortsgrup-

perna F, E och D skulle avdragen utgöra respektive tre fjärdedelar, hälften och en fjärdedel av de för ortsgruppen G föreslagna beloppen.

Vid bestämmandet av den ortsgrupp, till vilken en tjänstinnehavare i avseende å ortstilläggets beräkning skulle hänföras, syntes i regel den ort, som enligt gällande föreskrifter skulle anses såsom hans förläggningssort, böra vara avgörande. Från denna regel hade emellertid de sakkunniga ansett sig böra föreslå vissa undantag.

I särskilda skrivelser den 27 november 1919, vilka blivit till de sakkunniga överlämnade, hade nämligen cheferna för krigshögskolan samt för artilleri- och ingenjörhögskolan framhållit, att då enligt gällande bestämmelser eleverna vid de militära högskolorna icke erhöle traktamentsersättning under kommenderingstiden och inkvarteringsersättning till dem utginge efter den för deras ordinarie förläggningssort gällande tariff, de elever, som tillhörde utom Stockholm förlagda truppförband, befunde sig i ett synnerligen ogynnsamt ekonomiskt läge; och hade nämnda chefer för den skull anhållit, att högskolornas elever måtte beredas förbättrade avlöningsförmåner i en eller annan form. Inspektören för militärläroverken hade i skrivelse den 2 december 1919 instämt i vad skolcheferna anfört.

Då de sakkunniga funnit vad i berörda skrivelser anförts vara värt beaktande, hade de sakkunniga, för att i någon mån förbättra de från utom Stockholm förlagda truppförband kommenderade elevernas villkor, ansett sig böra i detta sammanhang föreslå, att deras ortstillägg under tiden för kommenderingen måtte få utgå efter den ortsgrupp, till vilken Stockholm hänförts.

Aspiranterna vid generalstaben ägde enligt ett särskilt kungl. brev den 30 januari 1903 rätt att uppbära inkvarterings- och servisbidrag enligt enahanda grunder, som gällde för generalstabens officerare på stat, vilket med andra ord innebure, att, då aspiranttjänstgöringen i huyudsak ägde rum i Stockholm, nämnda bidrag utginge enligt den för Stockholm gällande högre tariffen. Av samma skäl syntes jämväl det föreslagna ortstillägget böra till aspiranterna vid generalstaben utgå med beloppet för den ortsgrupp, dit Stockholm räknades.

Därest i något fall tvekan skulle råda rörande den ort, som skulle anses såsom förläggningssort, syntes det böra ankomma på Kungl. Maj:t att lämna erforderliga föreskrifter i ämnet.

Det föreslagna ortstillägget syntes såsom regel böra tillkomma de beställningshavare, som åtnjöte lön på stat eller arvode, fördelat i lön och dagavlönning, d. v. s. i allmänhet den personal, som vore upptagen i §§ 1—4 i kungörelsen den 6 juni 1919 angående grunder för tillfällig

löneförbättring under år 1920 för viss personal vid armén. På anförda skäl ansåge emellertid de sakkunniga ortstillägg icke böra utgå till furirer av första klassen eller till vissa befattningshavare vid fältläkarkåren, nämligen generalfältläkaren, de båda överläkarna vid garnisons-sjukhuset i Stockholm, bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt fältläkarstipendiat. För andra arvodestagare än de ovan nämnda ansåge de sakkunniga likaledes något ortstillägg för närvarande icke böra ifrågasättas.

Alltsedan år 1915 hade i riksstaten å extra stat varit uppfört ett förslagsanslag för beredande av provisoriskt avlöningstillägg åt officerare och underofficerare med vederlikar vid till Boden förlagda truppförband och formationer. Beträffande anslaget användning gällde, att avlöningstillägget under tjänstgöring i Boden skulle utgå med 200 kronor om året för såväl officer som underofficer med vederlikar. Ifrågavarande förmån vore avsedd att utgöra en särskild ersättning för olägenheterna av Bodens avskilda läge, dyra levnadsförhållanden och besvärliga förbindelser med det övriga riket.

*Provisoriskt
avlönings-
tillägg till i
Boden förlagd
personal.*

Samma skäl, som föranlett införandet vid kommunikationsverken av ett särskilt kallortstillägg för tjänstemän, vilka vore bosatta å vissa orter inom de norra delarna av landet — således de avsevärda olägenheter, som vistelsen å sådan ort på grund av klimatiska och fysiologiska förhållanden kunde, fränsett ökade levnadskostnader, anses medföra — kunde enligt de sakkunnigas mening tillräckligt motivera det nuvarande avlöningstillägget i Boden. Vid sådant förhållande hade de sakkunniga, utan att för närvarande taga ståndpunkt till frågan, huruvida vid en definitiv löne reglering för arméns personal kallortstillägg borde införas i lönesystemet, likväl ansett ifrågavarande avlöningstillägg till i Boden förlagd personal tillsvidare kunna utgå vid sidan av det föreslagna ortstillägget. En blivande definitiv löne reglering syntes härigenom icke på något sätt kunna föregripas. Beloppet av det provisoriska avlöningstillägget överensstämde för övrigt ganska nära med det belopp, varmed kallortstillägg enligt kommunikationsverkens nya lönesystem skulle utgå för den kallortsklass, dit Boden torde vara att hänföra.

Vad de sakkunniga sålunda föreslagit rörande tillfällig löneförbättring i form av ortstillägg syntes böra vinna tillämpning från och med år 1921.

*Tiden för
ortstilläggets
införande.*

De särskilda framställningar, som, enligt vad förut omnämnts, av viss personal gjorts i syfte att redan från och med innevarande år måtte få utgå någon löneförbättring utöver den, som genom beslut av 1919

års riksdag blivit personalen tillerkänd, hade de sakkunniga ansett sig icke kunna tillstyrka.

Arméför-
valtningens
civila
departe-
ments yt-
rande.

Uti sitt över de sakkunnigas framställning avgivna utlåtande har arméförvaltningens civila departement anfört följande:

Till en början ville departementet uttala, att departementet i huvudsak anslöte sig till vad de sakkunniga i sitt betänkande anfört såväl med avseende å de särskilda remissen bilagda handlingarna, varöver de sakkunniga haft att yttra sig, som ock i övrigt. Att finna några avgörande jämförelsepunkter med den civila personalen vid statsdepartementen och de centrala ämbetsverken samt länsstyrelserna torde svårigen låta sig göra med hänsyn till den stora olikheten mellan dessa civila befattningshavares och den militära personalens anställnings-, utbildnings-, tjänstgörings-, befordrings- och pensionsförhållanden. Givetvis måste dock sådana jämförelsepunkter sökas, i den mån det vore möjligt, för att tjäna till ledning vid bestämmandet av den avlöning, som kunde anses skälig, och för åstadkommande av ett väl avvägt och rättvist förhållande i avlöning mellan civila och militära befattningshavare. Departementet förutsatte ock, att i den mån så vore möjligt, arméns och marinens avlöningssakkunniga komme att vid utarbetande av den definitiva löneregleringen beakta dessa förhållanden.

Visserligen hade, på sätt de sakkunniga framhållit, den tillfälliga löneförbättringen, som alltsedan år 1918 utgått till viss personal vid armén, icke avmätts med hänsyn till de civila befattningshavarnas löner. Några jämförelser i sådant avseende hade ej heller nu kunnat verkställas. Ehuru man sålunda på denna väg icke kunde finna någon anledning till att ytterligare höja personalens vid armén tillfälliga löneförbättring och oberoende därav, att den procentuella höjningen av slutavlöningen, sådan den varit bestämd före 1918, respektive 1919 års riksdagens beslut om tillfällig löneförbättring vid armén samt vid den civila statsförvaltningen, efter ett genomförande av de sakkunnigas här föreliggande förslag skulle, om de civila befattningshavarna bibehölles vid tillfällig löneförbättring till belopp, som utgått år 1919, bliva större för viss personal vid armén än för sådan vid den civila statsförvaltningen, torde de av de sakkunniga åsyftade reala skälen för en ytterligare avlöningshöjning för viss personal vid armén vara så vägande, att åtgärd i sådant syfte i allt fall borde vidtagas. Vid dylikt förhållande och då icke något syntes vara att erinra mot att personalens avlöning i viss mån gjordes beroende av levnadskostnaderna på de olika förläggningssorterna, på sätt redan skett beträffande lönerna för perso-

nalen vid vissa andra grenar av statsförvaltningen, samt föreliggande förslag om jämväl ortstilläggs utgående torde kunna genomföras utan att föregripa den definitiva löneregleringen, ansåge sig departementet kunna ansluta sig till de sakkunnigas förslag.

Beträffande förslaget detaljer funne sig departementet böra göra ett par erinringar, som jag torde kunna här förbigå.

Såsom i de sakkunnigas framställning påvisats, åsyftade den vid 1918 års riksdag genomförda tillfälliga löneförbättringen för viss personal vid armén att bereda denna personal en kompensation för den fördyring av levnadskostnaderna, som inträtt före världskrigets utbrott. Sedan i enahanda syfte tillfällig löneförbättring genom beslut av 1919 års riksdag tillerkänts vissa grupper av befattningshavare inom den civila statsförvaltningen, skulle alltså dessa civila personalgrupper och den militära personalen hava så till vida blivit i avlöningshänseende jämställda, att löneförmånerna bringats upp till samma nivå, nämligen den, som kan anses betingad av prisstegringen från tidpunkten för respektive löneregleringars genomförande till tiden närmast före krigsutbrottet. Vad beträffar den efter sistnämnda tid inträdda prisstegringen, hava statsmakterna vid beslutandet av såväl 1918 som 1919 års tillfälliga löneregleringar utgått från att kompensation härför skulle beredas ifrågavarande civila och militära befattningshavare genom dyrtids-(krigstids-)tillägg.

I sin förenämnda framställning av den 24 januari 1920 hava de militära petitionärerna utgått från den uppfattningen, att den vid 1918 års riksdag genomförda tillfälliga löneförbättringen avsett att i avlöningshänseende jämställa den militära personalen av olika tjänstegrader med vissa grupper av befattningshavare inom den civila statsförvaltningen. Såsom av de sakkunniga närmare utvecklats, föreligger här ett missförstånd. Syftet med den tillfälliga löneförbättringen var, enligt vad förut nämnts, att bereda den militära personalen kompensation för viss del av den inträdda prisstegringen; och den omständigheten, att 1917 års militära avlöningssakkunniga i sitt betänkande gjort vissa sammanställningar rörande civila och militära befattningshavares avlöningsförmåner, kan givetvis icke tillmätas någon som helst prejudicerande betydelse i fråga om relationen mellan de avlöningar, som böra tillkomma ifrågavarande personalkategorier. Att något ståndpunktstagande till sistnämnda ytterst vanskliga och svårlösta spörsmål icke ägt rum från statsmakternas sida vid beslutandet av 1918 års tillfälliga löneförbättring för den militära personalen, framgår av vad de sakkunniga i sitt föreliggande yttrande anfört. Den ingående och allsidiga utredning i före-

Departements-
chefen.

varande hänseende, som måste utgöra en förutsättning för bedömandet av denna fråga, saknades, och någon anledning att åvägabringa en dylik utredning förefanns icke med hänsyn till det förut angivna ändamålet med den tillfälliga löneförbättringen.

Vid uppgörande i slutet av år 1919 av förslag till riksstat för år 1921 förelågo varken från vederbörande myndigheters eller från personalens sida några framställningar om en allmän förhöjning av den till den militära personalen utgående tillfälliga löneförbättringen. Vid sådant förhållande och med fortsatt tillämpning av den förut angivna principen, att ersättning för den efter krigsutbrottet inträdda prisstegringen skulle utgå i särskild ordning, nämligen i form av dyrtidstillägg, beräknades i det för riksdagen framlagda förslaget till riksstat för år 1921 för beredande av tillfällig löneförbättring åt viss personal vid armén, i enlighet med arméförvaltningens därom gjorda framställning, samma belopp, som upptagits i 1920 års stat, eller 4,020,000 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava de sakkunniga nu framlagt förslag till ytterligare avlöningsförhöjning för arméns personal i form av ortstillägg. Jämval beträffande marinens personal föreligger från de sakkunnigas sida en liknande framställning. Kostnaderna för genomförandet av dessa förslag skulle under år 1921 belöpa sig till för arméns del omkring 3,035,000 kronor och för marinens del omkring 1,315,000 kronor eller tillhopa 4,350,000 kronor. Härtill skulle — enär dyrtidstillägg är avsett att beräknas även å den föreslagna nya avlöningsförmånen — komma en ökning av de för år 1921 beräknade utgifterna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst med i runt tal 3,045,000 kronor, vadan den totala utgiftsökningen för ifrågavarande ändamål skulle uppgå till 7,395,000 kronor.

Enligt vad statsrådet och chefen för finansdepartementet meddelat, kunna emellertid erforderliga medel till ett så betydande belopp icke beredas å 1921 års stat för bestridande av nu ifrågavarande utgifter, vilka, av skäl som förut antytts, icke kunnat tagas i beräkning vid uppgörande av förslag till riksstat för nyssnämnda år. Med hänsyn härtill finner jag mig icke kunna tillstyrka, att någon framställning i ämnet nu göres till riksdagen. Jag anser mig vid sådant förhållande icke hava anledning att närmare ingå på det föreliggande förslaget.

Emellertid torde det icke kunna bestridas, att den militära personalen, särskilt vissa grupper av densamma, kan vara i behov av en förbättring av de för närvarande utgående avlöningsförmånerna. Befattningshavare, vilka äro familjeförsörjare, hava helt visst under nu rådande förhållanden att kämpa med betydande svårigheter i ekonomiskt avseende. Då det alltså synes vara motiverat, att för den

militära personalen en löneroglering av mera definitiv natur snarast möjligt kommer till stånd, bör utredningen rörande denna fråga så bedrivas, att förslag i ämnet hinner föreläggas 1921 års riksdag. Vid utarbetandet av detta förslag bör givetvis beaktas, att en omorganisation av försvarsväsendet är förestående, och övervägas, i vad mån hänsyn bör tagas till den minskning i tjänstgöringsskyldigheten, som kan komma att inträda redan genom den provisoriska avkortningen av de värnpliktigas övningstid.

Enligt vad jag inhämtat, är det avsett, att för nästa års riksdag skall kunna framläggas förslag rörande definitiv löneroglering jämväl för stora grupper av befattningshavare inom den civila statsförvaltningen. Kommer så att ske, skulle dessa båda lönerogleringsfrågor kunna vinna sin lösning i ett sammanhang, därvid det torde bliva tillfälle att efter förutgången noggrann utredning taga under övervägande, huruvida det låter sig göra att komma till några tillfredsställande jämförelser mellan olika grupper av civila och militära befattningshavare.

Jag övergår härefter till att närmare redogöra för de sakkunnigas förslag till grunder för tillfällig löneförbättring under år 1921 i de delar, varutinnan detta förslag i övrigt skiljer sig från de för ifrågavarande löneförbättring under innevarande år gällande grunder.

I § 1 mom. 3 av kungörelsen den 6 juni 1919 stadgas, att sergeant, som redan enligt de före utbildningsåret 1916—1917 gällande bestämmelserna vunnit behörighet till underofficersbeställning och vilken sedermera innehaft beställning såsom underbefäl av manskapet under mer än 6 år, äger för erhållande av löneförbättring tillgodoräkna sig högst 9 år av den överskjutande tiden.

Tjänstårsberäkning för underofficerare.

Detta stadgande, vilket i samma form ingick redan i kungörelsen den 20 juni 1918, överensstämmer i allo med det förslag till bestämmelser i ämnet, som i betänkande den 5 mars 1918 framlades av de sakkunniga, vilka jämlikt bemyndigande den 29 juni 1917 tillkallats för utarbetande av förslag rörande tillfällig löneförbättring från och med år 1918 för viss personal vid armén och marinen.

1917 Års sakkunniga.

Vid angivandet av de riktlinjer, enligt vilka en blivande definitiv löneroglering för nämnda personal borde anordnas och vilka för kompaniofficerare och underofficerare upptogo ett system med ålderstillägg och särskilda i varandra ingripande löneskalor för olika beställningar, påpekade 1917 års militära avlöningssakkunniga, att tillämpningen av ett dylikt system förutsatte, att vederbörande löntagare skulle under vissa villkor äga rätt att för vinnande av ålderstillägg å innehavande be-

fattning tillgodoräkna sig viss tid, varunder han såsom ordinarie innehavare beklätt lägre beställning.

Härom anförde de sakkunniga huvudsakligen följande (sid. 249 o. f.):

Vad kompaniofficerare och underofficerare anginge, förelåge sådana särskilda förhållanden, att frågan om rätt för dessa beställningshavare att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sig viss föregående tjänstgöring utöver vad som föranleddes därav, att löneskalorna för olika beställningar delvis ingrepe i varandra, syntes tarva ett ingående övervägande. Härvid framträdde i första hand behovet att fastställa lämpliga utgångspunkter för den lönetursberäkning, varom här vore fråga.

Beträffande kompaniofficerarna ansåge de sakkunniga, att till utgångspunkt för lönetursberäkningen borde väljas början av året näst efter det, då efter avlagd officersexamen utnämning skett till officer, samt att för erhållande av ålderstillägg sålunda borde tillgodoräknas fullgjord tjänstgöring icke blott i beställning på stat utan jämväl såsom surnumerär fänrik (underlöjtnant).

Då frågan gällt att för underofficerarna bestämma en liknande utgångspunkt, som i det föregående angivits beträffande kompaniofficerarna, hade de sakkunniga givetvis i första hand tagit under övervägande, huruvida ej den synnerligen stora ojämnhet, som enligt vad föreliggande statistiska uppgifter utvisade, gäve sig tillkänna beträffande befordran till underofficer, borde, i likhet med vad som ifrågasatts beträffande kompaniofficerarna, föranleda därtill, att ålderstilläggsberäkningen för underofficerarna finge taga sin början från tiden för första befordran till underofficers grad, även för den händelse denna befordran icke vore förenad med erhållande av lön å underofficersbeställning.

Då emellertid tiden för befordran till surnumerär underofficer vore i hög grad växlande, hade de sakkunniga ansett (sid. 254), att denna utgångspunkt icke lämpade sig att läggas till grund för en lönetursberäkning, som hade till ändamål att verka utjämnande i avlöningshänseende.

Ett annat alternativ vore att till utgångspunkt för lönetursberäkningen taga tiden för vunnen kompetens till underofficersbeställning. De sakkunniga hade emellertid funnit, att icke heller en dylik anordning skulle såsom regel bliva tillfredsställande. Utbildningsföreskrifterna för arméns och marinens underbefäl av manskapet, från vilket underofficerarna rekryterades, vore nämligen allt för olika för att man i förevarande avseende skulle kunna lämpligen utgå från t. ex. tiden för avlagd examen från underofficersskola.

Till närmare belysande av detta spörsmål lämnade de sakkunniga en redogörelse för utbildningen till underofficer, sådan densamma under

senare tiden varit och nu vore anordnad vid försvarsväsendets olika huvudgrenar.

I denna redogörelse framhölls beträffande *armén*, att *före utbildningsåret 1916—1917* gällt, att volontär i regel under tredje anställningsåret hunnit genomgå fullständig underofficersutbildning.

I mån av uppkomna vakanser kunde under utbildningstiden vinnas befordran till vice korpral, korpral och distinktionskorpral (numera motsvarande furir) samt sedermera, utan ytterligare obligatorisk utbildning, befordran till sergeant.

Från och med utbildningsåret 1916—1917 hade nya bestämmelser härutinnan trätt i tillämpning enligt beslut i samband med antagandet av 1914 års härordning. I utbildningsprogrammet hade i huvudsak ej annan ändring skett, än att de äldre underofficersskolorna vid regementena ombildats till furirskolor med ändamål att meddela distinktionskorpralsutbildning, varjämte såsom villkor för underofficersbefordran uppställdes kravet på genomgående av truppslagsvis anordnade gemensamma högre underofficersskolor, avsedda att årligen pågå omkring åtta månader. Kommandering till dessa skolor kunde emellertid erhållas tidigast under fjärde anställningsåret men komme efter all antaglighet, till följd av bristande antal elevplatser eller särskilda tjänsteförhållanden, att i många fall vinnas först senare. Kompetens för befordran till underofficer vid *armén* komme alltså framdeles icke att vinnas efter förloppet av en för alla aspiranter till underofficersbefordran lika lång sammanlagd tjänstgöringstid i fast anställning, utan tiden komme i olika fall att växla mellan fyra år och ett högre antal år.

Vad anginge utbildningen och befordran till underofficer vid *flottan och kustartilleriet* lämnade de sakkunniga en redogörelse liknande den beträffande *armén* här ovan angivna. Beträffande innehållet i denna redogörelse torde det i nu förevarande sammanhang vara tillfyllest att erinra därom, att de sakkunniga fastslogo, dels att enligt befordringsbestämmelserna för såväl flottan som kustartilleriet vore såsom villkor för uppflyttning till högsta (första) lönegraden för manskap stadgat, bland annat, att vederbörande löntagare skulle hava varit anställd vid sjömanskåren (resp. kustartilleriet) minst 72 månader, dels ock att det villkoret gällde, att den, som ifrågasattes till befordran, vore underofficerskorpral, d. v. s. att han genomgått all den utbildning, som krävdes för vinnande av underofficersbeställning och vilken omfattade vid flottan i regel sex år och vid kustartilleriet fyra år.

Av den utav de sakkunniga sålunda lämnade redogörelsen för utbildnings- och befordringsbestämmelserna hade de sakkunniga funnit

framgå, att underbefälet av manskapsgrad enligt gällande utbildningsföreskrifter vunne kompetens för befordran till underofficer efter en avsevärt olika lång utbildningstid ävensom att, vad särskilt armén beträffade, tiden för avläggandet av den i samband med 1914 års härordning inrättade examen från de truppslagsvis sammandragna underofficersskolorna kunde vara beroende på sådana tillfälligheter, som om plats i vederbörlig skola kunde beredas för alla underofficersaspiranter, vilka önskade anmäla sig till skolans genomgående, eller om personalbrist vid visst truppförband kunde föranleda uppskov med sådan aspirants kommandering till skolan. Under dessa förhållanden skulle, om man vid lönetursberäkningen för underofficerarna utginge från början av året näst efter det, då kompetens till underofficersbefordran vunnits, den avlöningsutjämning för personal inom olika grenar av försvaret, som därmed åsyftats, i väsentlig mån förfelas.

De sakkunniga hade därför (se sid. 258) funnit sig icke kunna beträffande lönetursberäkningen för underofficerarna ifrågasätta en på sålunda angivet sätt bestämd utgångspunkt.

De sakkunniga hade emellertid, såsom alternativ beträffande valet av utgångspunkt för lönetursberäkningen, sökt i tiden för tillträdande av beställning såsom korpral eller distinktionskorpral (furir) finna en lämplig utgångspunkt för beräkning av den tjänstetid, som borde vara grundläggande för underofficerarnas rätt till ålderstillägg.

Enligt befordringsbestämmelserna för såväl flottan som kustartilleriet vore såsom villkor för uppflyttning till högsta (första) lönegraden för manskap stadgat, bland annat, att vederbörande löntagare skulle hava varit anställd vid sjömanskåren (resp. kustartilleriet) minst 72 månader. Härjämte fordrades, att den, som ifrågasattes till befordran, vore underofficerskorpral, d. v. s. att han genomgått all den utbildning, som krävdes för vinnande av underofficersbeställning. Med hänsyn härtill hade de sakkunniga funnit sig kunna föreslå, att marinens underofficerare finge, för åtnjutande av ålderstillägg i underofficersbeställning, tillgodoräkna sig viss del av den tjänstetid, de fullgjort i beställning såsom underofficerskorpral med lön i 1. lönegraden för manskap. Då de sakkunnigas förslag till löneskalor genomgående vore byggt på treåriga intervaller, hade de sakkunniga ansett, att man även här borde räkna med en treårsperiod. För tillämpning av de sakkunnigas förslag beträffande underofficerarna borde sålunda vid en blivande definitiv löne-reglering fastställas, att underofficer vid marinen skulle, i avseende å rätt till åtnjutande av ålderstillägg, av sin tjänstetid i beställning såsom underofficerskorpral med lön i 1. lönegraden för manskap äga tillgodo-

räkna sig den tid, som översköte tre år; dock att härvid den begränsningen syntes böra göras, att i intet fall mer än nio år av den överskjutande tiden finge tillgodoräknas.

Vad armén beträffade, funnes väl icke, såsom beträffande underofficerskorpral med lön i 1. lönegraden vore fallet, för någon av beställningarna för manskap viss minsta tjänstetid fastställd för befordran till beställningen, liksom icke heller krav på vunnen kompetens till underofficer vore uppställt för sådan befordran. Detta oaktat hade de sakkunniga trots sig finna en möjlighet för att vid en blivande definitiv löne reglering en huvudsaklig överensstämmelse mellan armén och marinen skulle kunna i förevarande hänseende åstadkommas, om för arméns underofficerare till utgångspunkt vid lönetursberäkningen toges befordran till beställning såsom furir av 1. klassen.

Då vissa av de sakkunniga infortrade uppgifter rörande befordringsförhållandena för arméns manskap syntes göra det antagligt, att fast anställt manskap vid armén framdeles kunde komma att nå beställning såsom furir av 1. klassen först vid ungefär den levnadsålder, vid vilken manskap vid marinen erhöle beställning med lön i 1. lönegraden, samt att vid armén den sammanlagda föregående tjänstetiden vid krigsmakten ungefär komme att motsvara det för befordran vid marinen uppställda villkoret av en tjänstetid av 72 månader, hade de sakkunniga icke tvekat föreslå, att underofficer vid armén finge, i avseende å rätt att tillgodonjuta ålderstillägg, av sin tjänstetid såsom furir av 1. klassen tillgodoräkna sig den tid, som översköte tre år. För åvägbringande av likhet med marinen borde dock nämnda medgivande kompletteras med föreskrift därom, att i intet fall mer än nio år finge tillgodoräknas, samt att för den, som icke redan före sin befordran till beställning såsom furir av 1. klassen fullgjort de å honom tillämpliga bestämmelser angående genomgången utbildning för vinnande av kompetens till underofficersbefordran, hänsyn icke finge tagas till annan tjänstetid i nämnda furirbeställning än den, som förlupit efter underofficerskompetensens vinnande.

Sedan 1917 års militära avlöningssakkunniga gjort nu återgivna uttalanden om sättet, huru vid en blivande definitiv löne reglering utgångspunkten för lönetursberäkningen för underofficerare borde bestämmas, framhöllo dessa sakkunniga — i samband med avgivandet av förslag rörande den tillfälliga löneförbättring för samma personal, vilken sedermera medgivits och vars belopp gjorts på visst sätt beroende av den föregående tjänstetidens längd — att vissa förhållanden nödvändiggjorde särskilda föreskrifter rörande den tillfälliga löneförbättringen. Härutinnan anförde de sakkunniga följande (sid. 330—331).

Vad anginge valet av utgångspunkt för beräkning av tillfällig löneförbättring för sådana arméns underofficerare, som icke innehåft beställning såsom furir av 1. klassen eller som erhållit utbildning enligt de äldre bestämmelserna, hade de sakkunniga tagit olika alternativ under övervägande. Närmast hade därvid undersökts, huruvida man kunde utgå från tiden för befordran till beställning såsom distinktionskorpral med tillägg av visst antal år, som kunde antagas ungefär motsvara tidskillnaden mellan dylik befordran och befordran till nuvarande beställning för furir av 1. klassen. Då emellertid statistiska uppgifter icke förelåge rörande den tid, vid vilken distinktionskorpralsbefordran vunnits, samt de olika rekryteringsförhållandena för manskapet vid arméns olika truppförband enligt sakens natur måste hava medfört rätt stora olikheter vid dylik befordran, hade de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå, att tiden för vunnen befordran till distinktionskorpral skulle tagas till utgångspunkt vid ifrågavarande lönetursberäkning. För att vinna en mindre växlande utgångspunkt hade de sakkunniga i stället ansett sig böra förorda, att tiden för vunnen kompetens till underofficersbefordran enligt de äldre bestämmelserna måtte i förevarande avseende få bliva bestämmande. Såsom förut visats, hade nämligen före ingången av utbildningsåret 1916—1917 vid armén som regel varit gällande, att utbildning, medförande kompetens till underofficersbefordran, vunnits före slutet av det fast anställda manskapets tredje utbildningsår. Utginge man sålunda för de äldre underofficerarna från tiden för vunnen kompetens till underofficersbefordran — vilken tidpunkt kunde antagas hava i medeltal infallit ungefär tre år förr än befordran nu skedde till furir av 1. klassen — borde den allmänna grundsatsen, att underofficer skulle äga för intjänande av ålderstillägg tillgodoräkna sig viss del av anställningstiden såsom furir av 1. klassen, vid beredande av tillfällig löneförbättring för nu ifrågavarande personal — vare sig befordran till furir av 1. klassen vunnits eller icke — undergå sådan jämkning, att vederbörande underofficer, som, efter det han enligt de före utbildningsåret 1916—1917 gällande bestämmelserna vunnit behörighet till underofficersbefordran, innehåft beställning såsom underbefäl av manskapet under mer än 6 år, finge av den överskjutande tiden tillgodoräkna sig högst 9 år.

I anslutning till sistnämnda av 1917 års avlöningssakkunniga avgivna yttrande framlade de sakkunniga förslag till ovan intagna formulering av § 1 mom. 3 i kungörelserna den 20 juni 1918 och den 6 juni 1919, varigenom sergeant, som redan enligt de före utbildningsåret 1916—1917 gällande bestämmelserna vunnit behörighet till underofficers-

beställning och vilken sedermera innehåft beställning såsom underbefäl av manskapet under mer än 6 år, berättigats att för erhållande av löneförbättring tillgodoräkna sig högst 9 år av den överskjutande tiden.

Med ifrågakommande stadgande avsåges, yttra 1918 års sakkunniga, att reglera tjänstårsberäkningen för de äldre underofficerare, som vunnit behörighet till underofficersbeställning före utbildningsåret 1916—1917. I grunderna för den tillfälliga löneförbättringen hade däremot vid tiden för yttrandets avgivande icke ansetts behöva införas något stadgande rörande motsvarande tjänstårsberäkning för underofficerare, vilka vunnit sin behörighet till sådan beställning först enligt de från och med nyssnämnda utbildningsår gällande nya bestämmelserna. Anledningen härtill vore att finna däri, att det enligt de av de sakkunniga angivna riktlinjerna för den definitiva löne regleringen vore avsett, att sådan underofficer vid armén skulle, i avseende å rätt att tillgodonjuta ålderstillägg, få av sin tjänstetid i manskapsbeställning tillgodoräkna sig tiden såsom furir av 1. klassen, i den mån densamma översköte tre år, under villkor dock dels att i intet fall mer än nio år finge tillgodoräknas, dels ock att hänsyn icke finge tagas till annan tjänstetid i nämnda slags furirbeställning än den, som förlupit efter underofficerskompetensens vinnande. Under de år, för vilka tillfällig löneförbättring hittills tillerkänts arméns personal, d. v. s. åren 1918—1920, hade icke kunnat inträffa något fall, då en till sergeant befördrad furir av 1. klassen vid årets början i beställning såsom furir av 1. klassen uppnått tre fulla tjänstår, intjänade efter det underofficerskompetens vunnits enligt de från och med utbildningsåret 1916—1917 gällande bestämmelserna. Från och med ingången av år 1921 kunde däremot detta förhållande inträffa i fråga om sådana under samma år utnämnda sergeanter, som, efter att hösten 1917 hava vunnit underofficerskompetens enligt nyssnämnda bestämmelser, varit furirer av 1. klassen i fulla tre år, d. v. s. åren 1918—1920. Ifrågakommande beställningshavare borde givetvis såsom tjänstår för åtnjutande av löneförbättring såsom underofficer få tillgodoräkna sig den del av tjänstetiden såsom furirer av 1. klassen, som infallit efter 1921 års början.

I enlighet med det sålunda anförda hade de sakkunniga funnit sig nu böra hemställa, att i grunderna för den tillfälliga löneförbättring, som under år 1921 borde ifrågakomma för viss personal vid armén, måtte upptagas en bestämmelse, varigenom angivna tjänstårsberäkning möjliggjordes. I stället för nuvarande § 1 mom. 3 i kungörelsen den 6

1918 års sakkunnigas förslag.

juni 1919 torde sålunda böra i blivande kungörelse om tillfällig löneförbättring under år 1921 införas ett stadgande av följande lydelse:

3. För erhållande av — — — — — enligt följande grunder:
 — — — — — löjtnant — — — — — överskjutande tiden;
 — — — — — kapten (ryttmästare) — — — — — överskjutande tiden;
 — — — — — sergeant, som redan enligt de före utbildningsåret 1916—1917 gällande bestämmelserna vunnit behörighet till underofficersbeställning och vilken sedermera innehaft beställning såsom underbefäl av manskapet under mer än 6 år: högst 9 år av den överskjutande tiden;
sergeant, som först enligt de från och med utbildningsåret 1916—1917 införda nya bestämmelserna vunnit behörighet till underofficersbeställning och vilken därefter innehaft beställning såsom furir av 1. klassen under mer än 3 år: högst 9 år av den överskjutande tiden; samt
 — — — — — fanjunkare (styckjunkare), som — — — hela den överskjutande tiden.

Departements-
chefen.

Vad de sakkunniga sålunda föreslagit rörande tjänstårsberäkning för åtnjutande av tillfällig löneförbättring finner jag mig böra tillstyrka.

Chefläkare
och överlä-
kare vid
garnisons-
sjukhuset i
Stockholm.

Enligt nu gällande bestämmelser är tillfällig löneförbättring icke medgiven chefläkaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm eller den överläkare vid samma sjukhus, som åtnjuter bataljonsläkares lön. Under förutsättning att ortstillägg komme att utgå till personal vid armén i enlighet med vad de sakkunniga i sådant avseende föreslagit, hava de sakkunniga hemställt, att nämnda två läkare måtte få komma i åtnjutande av »allmänt avlöningstillägg» enligt samma grunder som andra eljest likställda befattningshavare.

Då emellertid införande av ortstillägg nu icke ifrågasättes för annan personal, torde de sakkunnigas förslag om beredande av tillfällig löneförbättring åt de båda ovan omförmälda läkarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm icke böra för närvarande föranleda vidare åtgärd.

Förråds-
vaktmästare.

Enligt § 4 mom. 1 i kungörelsen den 6 juni 1919 utgår, liksom jämlikt kungörelsen den 20 juni 1918 varit för åren 1918 och 1919 bestämt, under år 1920 tillfällig löneförbättring med 525 kronor för helt år räknat till förrådsvaktmästare vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse samt vid infanteriet, trängen eller fortifikationen.

1917 års sak-
kunniga.

I sitt betänkande den 5 mars 1918 anförde 1917 års militära avlöningssakkunniga beträffande grunderna för beräkningen av nyssnämnda löneförbättring, att för förrådsvaktmästare visserligen utginge dagavlöning med allenast 50 öre samt ersättning för bränsle och lyse med något

lägre belopp (80 kronor 95 öre) än för sergeant (100 kronor). Då emellertid förrådsvaktmästare ägde uppbära lön med samma belopp, 900 kronor, som sergeant av 1. klassen ävensom hyresersättning till belopp av 180 kronor, motsvarande sergeants inkvarterings- och servisbidrag, funne de sakkunniga, med hänsyn jämväl till det krävande arbete, som ålåg förrådsvaktmästarna, skäligt att för dem föreslå en tillfällig löneförbättring efter samma procentsats, som i allmänhet skulle tillämpas beträffande civilmilitära beställningshavare av underofficers tjänsteklass, nämligen 40 procent av utgående avlöning, i avrundat tal 525 kronor.

Vid övervägande av frågan om vilka ändringar i nu gällande grunder för tillfällig löneförbättring åt personal vid armén kunde befinnas vara av nöden beträffande motsvarande förmån under år 1921, hava 1918 års sakkunniga förklarat sig icke kunna undgå att beakta, att förrådsvaktmästarna, även med inräknande av dem nu tillkommande tillfällig löneförbättring, måste anses vara tillbakasatta i lönehänseende. Särskilt framträdde detta förhållande, om man toge i betraktande den förbättring i löneförmåner, som på senare tid tillerkänts arméns furirer av 1. klassen. Sistnämnda beställningshavare hade nämligen — utöver den tillfälliga löneförbättring av 120 kronor för år, som för dem upptagits i såväl kungörelsen den 20 juni 1918 som kungörelsen den 6 juni 1919 och sålunda blivit dem medgiven för åren 1918—1920 — från och med den 1 november 1919 kommit i åtnjutande av tillfällig förhöjning med 50 öre i dagavlöningen, vilken sålunda numera utgjorde 1 krona i stället för det förut fastställda beloppet av 50 öre.

1918 års sakkunnigas förslag.

Rörande införandet av nämnda ökade förmån för furirerna av 1. klassen torde i detta sammanhang böra erinras, att sedan de sakkunniga i sitt förut omförmälda utlåtande den 24 februari 1919 avgivit förslag till tillfällig löneförbättring för arméns manskap, vilket förslag, vad furirerna anginge, varit grundat på ett lönesystem med ålderstillägg, Kungl. Maj:t i proposition (nr 320) till 1919 års riksdag begränsat sitt förslag i ämnet därtill, att, med bibehållande i övrigt av gällande avlöningsbestämmelser, endast tillfällig förhöjning i dagavlöningen skulle från den 1 november 1919 beredas beställningshavare inom de olika manskapsgraderna. För furirerna av 1. klassen hade alltså föreslagits allenast en förhöjning av dagavlöningen från 50 öre till 1 krona, motsvarande 182 kronor 50 öre för år. Därvid hade emellertid förutsatts, att den för år 1919 medgivna löneförbättringen å 120 kronor till furir av 1. klassen icke skulle utgå efter 1920 års början, ävensom att för november och december 1919 en motsvarande nedsättning skulle ske i

den ifrågasatta förhöjningen i dagavlöningen, vadan denna förhöjning, med avrundning till jämnt öretal, för nämnda båda månader skulle utgå med allenast 17 öre i stället för 50 öre. I propositionen (nr 203) angående tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén under år 1920 hade ej heller merberörda löneförbättring med 120 kronor för furirer av 1. klassen upptagits. Riksdagen hade emellertid (se skrivelserna nr 236 och 238) ansett, att löneförbättring för furirer av 1. klassen borde under år 1920 utgå enligt samma grunder som under år 1919, samt att dagavlöningsförhöjningen oberoende härav borde utgå oavkortad med 50 öre om dagen.

Genom vad sålunda förekommit vore det uppenbart, att förrådsvaktmästarna kommit att i avlöningshänseende intaga en mindre gynnsam ställning i förhållande till furirerna av 1. klassen. Vid beräkandet av den till de förra redan utgående tillfälliga löneförbättringen hade visserligen, liksom övriga kontanta förmåner, även den i stat fastställda dagavlöningen, 50 öre, legat till grund. Det oaktat funne de sakkunniga skäligt, att en ökning av förrådsvaktmästarnas tillfälliga löneförbättring komme till stånd från och med år 1921. Med understrykande av vad 1917 års militära avlöningssakkunniga anfört om förrådsvaktmästarnas krävande arbete och med framhållande av vikten därav, att dessa beställningshavare, på vilkas pålitlighet i tjänsten en ekonomisk vård av kronans materiel i hög grad vore beroende, icke bleve för lågt avlönade, tvekade de sakkunniga icke att föreslå, att den sålunda ifrågasatta ökningen i löneförbättringen bestämdes åtminstone till ett belopp, som motsvarade den av riksdagen från och med den 1 november 1919 medgivna särskilda förhöjningen i dagavlöning för furirer av 1. klassen; och hemställde därför de sakkunniga, att den tillfälliga löneförbättringen för förrådsvaktmästare måtte för år 1921 höjas med ett till 200 kronor avrundat belopp.

I enlighet härmed hade i förslaget till grunder för tillfällig löneförbättring under år 1921 åt viss personal vid armén det allmänna avlöningstillägget för förrådsvaktmästare vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, infanteriet, trängen eller fortifikationen uppförts med 725 kronor i stället för det i kungörelsen den 6 juni 1919 upptagna beloppet av 525 kronor.

I § 4 av kungörelsen den 6 juni 1919 hade bland civilmilitära beställningshavare, som skulle vara berättigade till löneförbättring, uppförts »övertalig förrådsvaktmästare vid intendenturkåren» med ett belopp av 450 kronor. Då den siste av dessa beställningshavare numera lämnat

tjänsten, borde något motsvarande stadgande icke införas i bestämmelserna rörande tillfällig löneförbättring för år 1921.

Under återopande av vad de sakkunniga i förevarande hänseende anfört, finner jag mig böra tillstyrka, att den tillfälliga löneförbättringen för förrådsvaktmästare må för år 1921 utgå med ett belopp av 725 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt § 5 i kungörelsen den 20 juni 1918 och motsvarande § i kungörelsen den 6 juni 1919 har tillfällig löneförbättring för åren 1918—1920 tillerkänts jämväl vissa arvodestagare vid armén. Till åtnjutande av förmånen i fråga äro upptagna allenast innehavare av befattningar, som taga innehavarens hela arbetstid i anspråk och för vilka avlöningen utgöres av allenast arvode eller av arvode jämte andra naturaförmåner än kost, med den ytterligare begränsning, att bland dessa befattningar blott upptagits sådana, för vilka arvoden utgå enligt av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda stater eller eljest enligt av riksdagen prövade grunder.

Biblioteka-
rie och
aktuarie vid
general-
staben.

Av förenämnda proposition nr 203 till 1919 års lagtima riksdag framginge, yttra de sakkunniga, att löneförbättringen till arvodestagarna vid armén, med undantag för rullföringspersonalen och garnisonspastorn i Boden, för år 1920 utginge med 25 procent av de fastställda arvodesbeloppen, dock med bortseende i förekommande fall från medgivna arvodesförhöjningar efter viss tjänstetid och med avrundning till närmast lägre med 25 delbart antal kronor.

De sakkun-
nigas förslag.

Vid den revision av de för år 1921 gällande grunderna för den tillfälliga löneförbättringen, som de sakkunniga nu haft att företaga, hade de sakkunniga ansett sig böra undersöka, huruvida någon till löneförbättring för närvarande berättigad arvodestagare borde uteslutas därifrån för år 1921 eller om ändring i förmånens belopp borde i något fall komma i fråga.

Vad till en början anginge innehavarna av befattning såsom bibliotekarie eller såsom aktuarie vid generalstaben, torde få erinras, att, enligt ovannämnda allmänna grunder för löneförbättringens beräkning åt vissa arvodestagare, förmånen i fråga under år 1920 utginge till dessa befattningshavare med ett belopp av 375 kronor, motsvarande 25 procent å det i stat uppförda arvodet av 1,500 kronor.

Beträffande de grunder, som varit vägledande vid arvodets bestämmande till nyssnämnda belopp, hänvisade de sakkunniga till den ut-

redning därutinnan, som innehölles i statsrådsprotokollet vid statsverkspropositionen, fjärde huvudtiteln, till 1909 års riksdag. Vid framläggandet av förslag till löneroglering från och med år 1910 för den på generalstabens stat uppförda civila personalen hade chefen för generalstaben till en början erinrat därom, att, vid indragning från och med år 1899 av en sedan längre tid tillbaka förefintlig amanuensbefattning, avlöningen för densamma uppdelats på en bibliotekarie, avlönad med 1,000 kronors och en aktuarie med 800 kronors arvode. I fråga om dessa arvoden hade chefen för generalstaben ansett, att desamma borde regleras med särskild tanke på önskvärdheten att betrygga bibehållandet i tjänst vid generalstaben av lämpliga personer under en följd av år och även efter det de med pension avgått från tjänst på stat. Enär dåvarande avlöningsförmåner vore lägre än det belopp, som i form av traktamente tillkomme en var av de vid generalstaben tillfälligt kommenderade officerarna, vilken grad eller ålder dessa än innehade, syntes arvodena böra höjas, så att de motsvarade kaptens traktamente. Chefen för generalstaben hade därför föreslagit, att för en var av bibliotekarien och aktuarien måtte å generalstabens stat uppföras arvoden med ett belopp av 1,500 kronor. Den sålunda gjorda framställningen hade godkänts av Kungl. Maj:t och riksdagen, och utginge ifrågavarande arvoden följaktligen från och med år 1910 med meromnämnda belopp, 1,500 kronor. För två sedermera inrättade aktuariefattningar hade arvodena bestämts till enahanda belopp. Bibliotekarien och aktuarierna vid generalstaben ägde alltså, med inräknande av den tillfälliga löneförbättringen, 375 kronor, under år 1920 uppbära avlöning med ett sammanlagt belopp av 1,875 kronor.

Innehavare av någon bland ifrågavarande befattningar ägde emellertid, därest han tillika vore officer på aktiv stat, jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 6 juni 1919 icke komma i åtnjutande av den tillfälliga löneförbättringen. Enligt vad de sakkunniga inhämtat, uppehölles för närvarande två av befattningarna av officerare på aktiv stat och de övriga två av officerare i reserv.

För de fall, då löneförbättring skulle tillkomma sådan befattningshavare, varom nu vore fråga, syntes det emellertid de sakkunniga önskvärt, att — med frångående av den för år 1920 tillämpade beräkningsgrunden, enligt vilken löneförbättringen bestämts till 25 procent på det i stat fastställda arvodet — i det förslag, som skulle avlåtas till riksdagen rörande tillfällig löneförbättring under år 1921, löneförbättringen upptoges med ett högre belopp än det, som för närvarande vore bestämt.

De sakkunniga hade nämligen icke kunnat undgå att finna det vara med rättvisa och billighet förenat, att befattningarna såsom bibliotekarie

eller aktuarie i generalstaben — såvitt de icke uppehöles av officerare på aktiv stat — i avlöningshänseende bleve likställda med bibliotekariebefattningen vid marininstaben.

Till 1913 års riksdag hade avlåtits förslag om uppförande å stat av ett årligt arvode av 1,800 kronor till uppehållande av sistnämnda befattning. Enligt statsrådsprotokollet vid den till nämnda riksdag avlåtna statsverkspropositionen, femte huvudtiteln, hade till grund för nämnda förslag legat en av marininstabschefen i skrivelse den 3 juni 1912 gjord framställning, däri marininstabschefen — efter att hava framhållit omöjligheten att med rådande brist på officerare vid marinen för bibliotekarietjänsten avse officer på stat — angivit såsom önskvärt, att nämnda tjänst komme att bestridas av lämplig pensionerad officer vid marinen. Härjämte hade stabschefen hemställt, att till grund för beräkandet av arvodets storlek måtte läggas beloppet av den dagavlöning jämte inkvarteringsbidrag, som åtnjötes inom den lägsta officersgrad, från vilken avgång med pension i allmänhet ifrågakomme, d. v. s. dagavlöning och inkvarteringsbidrag för kapten. Detta belopp utgjorde i Stockholm 1,860 kronor och i Karlskrona 1,760 kronor för år eller i runt tal 1,800 kronor.

Nämnda förslag hade av riksdagen bifallits, och vore följaktligen från och med år 1914 i staten för marininstaben uppfört ett arvode av 1,800 kronor till en bibliotekarie. Innehavaren av befattningen — till vilken enligt gällande föreskrifter angående organisationen av marininstaben m. m. (kungörelse den 16 november 1917, Svensk författningssamling nr 756) icke finge antagas person, som ägde anställning å stat vid marinen — åtnjöte därjämte från och med år 1918 tillfällig löneförbättring, som jämlikt föreskrift i kungörelsen den 6 juni 1919 angående tillfällig löneförbättring under år 1920 för viss personal vid marinen under samma år vore enligt förut angivna beräkningsgrunder bestämd till 450 kronor. Avlöningen å befattningen utgjorde alltså i sin helhet 2,250 kronor.

I enlighet med vad sålunda blivit bestämt rörande ersättningen till bibliotekarien vid marininstaben, ansåge de sakkunniga, att även bibliotekarie eller aktuarie vid generalstaben, såvitt han icke vore officer på aktiv stat, borde från och med år 1921 beredas en sammanlagd avlöning av 2,250 kronor. Detta syfte syntes lämpligast kunna vinnas därigenom, att det nu medgivna löneförbättringsbeloppet 375 kronor höjdes till 750 kronor.

De sakkunniga föresloge därför, att i grunderna för den tillfälliga löneförbättringen för år 1921 sistnämnda belopp infördes såsom allmänt avlöningstillägg för bibliotekarie och aktuarie vid generalstaben.

Departements-
chefen.

Då det synes mig vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att bibliotekarie och aktuarie vid generalstaben i avlöningshänseende jämsställas med bibliotekarien vid marinstaben, anser jag mig böra förordna de sakkunnigas förslag därom, att den tillfälliga löneförbättringen för ifrågavarande befattningshavare må, under nyss angiven förutsättning, för år 1921 utgå med ett till 750 kronor förhöjt belopp.

Förvaltare
och väbel
vid skjut-
skolan.

Enligt 1920 års stat för skjutskolan för infanteriet och kavalleriet är avlöningen för en var av förvaltaren och väbeln vid nämnda skola upptagen med ett kontant arvode av 912 kronor 50 öre jämte inkvartering, vedbrand och lyse in natura. Med tillämpning av ovan angivna beräkningsgrund har dessutom tillfällig löneförbättring för år 1920 genom kungörelsen den 6 juni 1919 tillerkänts dem till belopp av 225 kronor för vardera.

1920 års
statsverks-
proposition.

Enligt statsverkspropositionen till 1920 års riksdag (fjärde huvudtiteln, del I, sid. 25—26) föreligger numera till riksdagens prövning förslag angående höjning från och med år 1921 av de i vederbörlig stat uppförda kontanta arvoden till förvaltaren och väbeln vid skjutskolan. Med anledning av en från skolans chef gjord framställning om dylik arvodesförhöjning har arméförvaltningen anfört, att, då utredning påginge rörande definitiv löneroglering vid armén samt dessutom frågan om skjutskolans omorganisation stode på dagordningen, en avlöningsökning borde ske endast i den mån, den kunde anses oundgängligen böra genomföras utan avvaktan på lösningen av nyssberörda frågor samt utan att kunna föregripa resultatet av den definitiva lönerogleringen. De nu ifrågavarande beställningshavarnas tjänstgöring syntes kunna jämsställas med exempelvis väbelns vid garnisonssjukhuset å Karlsborg eller i Boden. Emellertid vore de förra i avlöningshänseende betydligt sämre lottade än de senare, som åtnjöte, förutom fri bostad med bränsle och lyse, ett arvode av 1,500 kronor vardera. Beloppet av den tillfälliga löneförbättring, som under år 1920 tillkomme en var av förvaltaren och väbeln vid skjutskolan, tillsammans med det enligt stat utgående arvodet uppginge allenast till 1,137 kronor 50 öre. Under förutsättning att tillfällig löneförbättring för år 1921 komme att utgå till sistnämnda befattningshavare efter samma normer som för år 1920, d. v. s. med 25 procent av arvodet, funne arméförvaltningen, som ansåge, att de kunde i avlöningshänseende jämsställas med sjukhusväbeln å Karlsborg eller i Boden, sig böra föreslå, att deras arvoden höjdes till 1,200 kronor för dem var, så att detta arvode jämte 25 procent därå eller 300 kronor,

som förutsattes komma att utgå såsom tillfällig löneförbättring, uppginge till 1,500 kronor.

Föredragande departementschefen fann sig böra tillstyrka bifall till arméförvaltningens förslag. De å skjutskolans stat uppförda arvoden å ifrågavarande båda befattningshavare syntes alltså böra höjas från 912 kronor 50 öre till 1,200 kronor, varjämte den till dem för närvarande utgående tillfälliga löneförbättringen om 225 kronor borde höjas till 300 kronor. Till denna fråga förklarade sig departementschefen ännu återkomma i annat sammanhang.

Med anledning av vad sålunda förekommit hava de sakkunniga hemställt, att — under förutsättning av bifall till omförmälda framställning om höjning av de till en var av förvaltaren och väbelen vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet enligt stat utgående arvoden från 912 kronor 50 öre till 1,200 kronor — det allmänna avlöningstillägget för år 1921 måtte för var och en av dem föreslås att utgå med ett till 300 kronor förhöjt belopp.

De sakkunnigas förslag.

Den av de sakkunniga föreslagna förhöjningen av den till ifrågavarande befattningshavare utgående tillfälliga löneförbättringen finner jag mig, under nyssnämnda förutsättning, böra tillstyrka.

Departementschefen.

Enligt § 4 mom. 1 i kungörelsen den 6 juni 1919 utgår till vissa i nämnda moment uppräknade civilmilitära beställningshavare tillfällig löneförbättring med bestämda belopp oberoende av antalet tjänstår. Bland dessa beställningshavare upptages flertalet av den å gällande stat för artilleriets fabriker och tyganstalter uppförda personal, nämligen tyg- och fabriksingenjörer, departementsskrivare, tyg- och fabriksförvaltare av 1. klassen, öververkmästare, tygförvaltare av 2. klassen, besiktningssrustmästare, tygverkmästare, verkmästare av 1. och 2. klassen, tyg- och fabrikskrivare, tyghantverkare samt fortmaskinister.

Personal vid artilleriets fabriker och tyganstalter.

Beträffande anledningen därtill, att löneförbättringen för bland annat ifrågavarande personal, i olikhet med vad som gäller för de militära beställningshavarna av kompaniöfficers eller underofficers grad, icke ansetts böra bestämmas att utgå med belopp, som höjas efter intjänandet av visst antal tjänstår, hava 1917 års militära avlöningssakkunniga i sitt merberörda betänkande den 5 mars 1918 anfört följande.

1917 års sakkunniga.

För den civilmilitära personal vid armén, som icke vore att hänföra till fältläkar- och fältveterinärkårerna, gällde i stor utsträckning, att,

även om begynnelseavlöningen enligt nu gällande stater i regel vore bestämd till samma belopp som för militär personal i viss löneklass, till denna begynnelseavlöning dock komme den särskilda förmånen av ålderstillägg. Att inpassa sådan personal inom ramen för de av de sakkunniga uppbyggda löneskalorna för motsvarande militära beställningshavare torde svårligen kunna ske. Vid uppgörandet av en definitiv löne-reglering syntes det fastmer komma att visa sig nödvändigt att för flertalet av ifrågavarande löntagare anordna särskilda löneskalor. För dessa fall hade de sakkunniga — i samband med avgivandet av då infordrat förslag till tillfällig löneförbättring — ansett sig icke kunna uppdraga de riktlinjer, som borde följas vid en definitiv löne-reglering för vederbörande beställningshavare. Särskilda bestämmelser i fråga om den tillfälliga löneförbättringen hade därför blivit nödvändiga. För beställningshavare tillhörande lägre löneklass än majors hade de sakkunniga stannat vid att i allmänhet föreslå en tillfällig löneförbättring, beräknad efter samma procent av nu utgående löneförmåner för personal å annan ort än Stockholm och Göteborg, som enligt det av de sakkunniga föreslagna lönesystemet skulle motsvara löneförbättringen för kompaniofficerare och underofficerare, nämligen efter 17 procent för beställningshavare i kaptens löneklass, efter 25 procent för beställningshavare i löjtnants löneklass och efter 40 procent, i vissa fall dock något lägre, för beställningshavare i underofficers löneklass.

Framställning
av styrelsen
för artilleriets
fabrikers och
tyganstalters
tjänstemanna-
förening.

I huvudsaklig anslutning till de sakkunnigas nyssnämnda yttranden hava de för år 1920 medgivna löneförbättringsbeloppen blivit fastställda genom § 4 mom. 1 i kungörelsen den 6 juni 1919. Ändring i nämnda löneförbättringsbelopp har emellertid numera satts ifråga i en från styrelsen för artilleriets fabrikers och tyganstalters tjänstemannaförening till Kungl. Maj:t ingiven framställning av den 22 december 1919, vilken blivit överlämnad till de sakkunniga för att av dem tagas i beaktande vid fullgörande av det dem lämnade uppdraget.

Nämnda föreningsstyrelse har hemställt, *dels* att förslag måtte föreläggas riksdagen att medgiva sådan ändring i storleken av den tillfälliga löneförbättring, som genom 1919 års riksdags beslut tillerkänts tjänstemännen vid artilleriets »tyg- och fabriksstater», att vissa grupper av dessa tjänstemän, som därvid ej blivit tilldelade den tillfälliga löneförbättringen i samma utsträckning som övriga tjänstemän inom armén i motsvarande löneklasser, måtte komma i åtnjutande av den tillfälliga löneförbättringen i oavkortad form till lika belopp som deras respektive

vederlikar, dels ock att denna reglering av den tillfälliga löneförbättringen måtte bestämmas att gälla från och med år 1920 intill den tidpunkt, då den slutliga löner regleringen för arméns personal komme att beslutas.

Såvitt av framställningens innehåll framginge syntes, yttra 1918 års sakkunniga, därmed vara avsett, att de ifrågavarande civilmilitära beställningshavarna måtte antingen beredas tillfällig löneförbättring enligt löneskalor likartade med dem, som tillämpades för militära beställningshavare av kompaniofficers eller underofficers grad, eller ock var för sig komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring till belopp, som i varje fall skulle motsvara den högsta tillfälliga löneförbättring, som kunde tillkomma militära beställningshavare med avlöning enligt stat i motsvarande löneklasser. Det senare alternativet ansåge sig de sakkunniga under inga förhållanden kunna tillstyrka. Vad åter anginge möjligheten att för ifrågavarande civilmilitära beställningshavare, på sätt nyss vore nämnt, anordna särskilda löneskalor, måste det givetvis, såsom ock av 1917 års sakkunniga framhållits, möta vissa svårigheter att redan i samband med en tillfällig löneförbättring föreslå dylika skalor, bland annat därför att i avlöningsförmånerna för denna personal redan enligt gällande stater inginge vissa ålderstillägg. Genom den ifrågasatta ändringen beträffande grunderna för den tillfälliga löneförbättringen skulle för övrigt — även om denna förändring skulle kunna medföra någon ökning i avlöningen för de beställningshavare, som nått en viss längre tjänstetid — de yngre beställningshavarna utan tvivel försättas i ett ogynnsammare läge än vad nu vore fallet. Under sådana förhållanden hade de sakkunniga ansett sig icke kunna i nu förevarande sammanhang, då fråga vore om grunder för tillfällig löneförbättring under år 1921, framlägga något förslag till särskilda löneskalor för den civilmilitära personalen.

De sakkunniga ville emellertid framhålla, att de sakkunniga i varje fall komme att vid utarbetande av det förslag till definitiv löner reglering för arméns och marinens personal, som det tillhörde de sakkunniga att avgiva, beakta nödvändigheten av, att för arméns civilmilitära personal anordnades särskilda löneskalor, som, i den mån sådant vore möjligt, anslöte sig till motsvarande löneskalor för jämförlig militär personal.

Med hänsyn till vad de sakkunniga sålunda anfört, torde någon ändring i grunderna för den tillfälliga löneförbättringen för ifrågavarande personal icke böra vidtagas.

1918 års
sakkunnigas
yttrande.

Departements-
chefen.

Avlöningsvillkor.

De sakkunnigas förslag.

De sakkunniga hava ansett, att för åtnjutande av tillfällig löneförbättring under år 1921 borde, i likhet med vad som föreskrivits beträffande motsvarande förmån under år 1920, beträffande annan personal än bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt fältläkarstipendiater stadgas följande villkor och bestämmelser, nämligen:

att med beställning eller befattning, för vilken löneförbättring utginge, icke finge förenas annan till den civila förvaltningen hörande tjänst å rikets stat än gymnastiklärarbefattning eller annan tjänst å riksdagens stat; samt

att med sådan beställning eller befattning ej heller finge förenas vare sig annan till den militära förvaltningen hörande befattning eller gymnastiklärarbefattning eller tjänst å kommuns stat eller uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroy eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, såframt ej, vad anginge beställnings- eller befattningshavare, som av Kungl. Maj:t utnämndes, Kungl. Maj:t och, vad anginge innehavare av annan beställning eller befattning, den som ägde tillsätta beställningen eller befattningen, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande tjänst, uppdrag eller befattning ej kunde anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid försvarsväsendet, funne tjänsten, uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillsvidade bibehållas.

Därjämte borde förklaras, att en var, som under år 1921 tillträdde beställning eller befattning, å vilken omförmälda villkor och bestämmelser för den tillfälliga löneförbättringens åtnjutande skulle gälla, skulle vara pliktig underkasta sig samma villkor och bestämmelser, ävensom att förutvarande innehavare av dylika beställningar eller befattningar, vilka icke före viss av Kungl. Maj:t fastställd tid anmälde, att de ville underkasta sig nyssnämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, icke skulle för år 1921 eller någon del därav uppbära tillfällig löneförbättring.

Departementschefen.

Mot vad de sakkunniga sålunda föreslagit har jag icke något att erinra.

Kostnadsberäkning.

Till tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén är å extra stat för år 1920 under riksstatens fjärde huvudtitel uppfört ett förslagsanslag av 4,020,000 kronor. I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avvaktan på den

proposition, som kunde komma att avlåtats angående tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1921 beräkna ett förslagsanslag å likaledes 4,020,000 kronor.

De sakkunniga hava anført, att nämnda belopp, 4,020,000 kronor, vilket avsåge utgifter för sådan tillfällig löneförbättring, som i de sakkunnigas förevarande förslag benämndes allmänt avlöningstillägg, torde vara tillräckligt för bestridande av nämnda löneförbättring under år 1921.

De sakkunnigas förslag.

Därest de sakkunnigas förslag om införande under år 1921 av jämväl ortstillägg såsom tillfällig löneförbättring skulle vinna godkännande, måste däremot ytterligare medel anvisas för bestridande av de därav föranledda kostnaderna, vilka av de sakkunniga beräknats till omkring 3,035,000 kronor. Under denna förutsättning skulle således anslaget till tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén behöva höjas till 7,055,000 kronor, vilket belopp alltså vid bifall till de sakkunnigas förslag skulle uppföras å extra stat för år 1921.

Då jag icke har något att erinra mot den av de sakkunniga verkställda kostnadsberäkningen, och under hänvisning till vad jag tidigare anført rörande frågan om ortstillägg, finner jag mig böra tillstyrka, att för beredande av tillfällig löneförbättring under år 1921 åt ifrågavarande personal å extra stat för samma år äskas ett förslagsanslag av 4,020,000 kronor.

Departementschefen.

Slutligen vill jag, med anledning av att den beträffande propositioners avlåtande till riksdagen i 54 § riksdagsordningen angivna tid numera gått till ända, framhålla, att sådana omständigheter i detta fall synas mig föreligga, att Kungl. Maj:t torde böra begagna den enligt nämnda lagrum Kungl. Maj:t tillkommande rätt att till riksdagen avlämna framställning även efter den ordinarie propositionstidens utgång.

Under återopande av vad sålunda anförts, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att

Sammanfattning.

dels till beredande av tillfällig löneförbättring under år 1921 åt viss personal vid armén bevilja under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1921 ett förslagsanslag av 4,020,000 kronor;

dels godkänna de vid detta protokoll såsom Bil. A fogade grunder för den tillfälliga löneförbättringens utgående;

dels besluta, att beträffande annan personal än bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt fältläkarstipendiater skola för åtnjutande av den

tillfälliga löneförbättringen gälla följande villkor och bestämmelser, nämligen:

att med beställning eller befattning, för vilken löneförbättring utgår, icke må förenas annan till den civila förvaltningen hörande tjänst å rikets stat än gymnastikläraryrkesbefattning eller annan tjänst å riksdagens stat; samt

att med sådan beställning eller befattning ej heller må förenas vare sig annan till den militära förvaltningen hörande befattning eller gymnastikläraryrkesbefattning eller tjänst å kommuns stat eller uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, så framt ej, vad angår beställnings- eller befattningshavare, som av Kungl. Maj:t utnämnes, Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan beställning eller befattning, den, som äger tillsätta beställningen eller befattningen, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande tjänst, uppdrag eller befattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid försvarsväsendet, finner tjänsten, uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillsvidare bibehållas;

dels förklara, att en var, som under år 1921 tillträder beställning eller befattning, å vilken omförmälda villkor och bestämmelser för den tillfälliga löneförbättringens åtnjutande skola gälla, skall vara pliktig underkasta sig samma villkor och bestämmelser, ävensom att förutvarande innehavare av dylika beställningar eller befattningar, vilka icke före viss av Kungl. Maj:t fastställd tid anmäla, att de vilja underkasta sig nyssnämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, icke skola för år 1921 eller någon del därav uppbära tillfällig löneförbättring.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

A. Lindman.

Bil. A.

Grunder

för tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén*.)

§ 1.

1. Officerare och underofficerare på aktiv stat äga med de undantag och enligt de särskilda bestämmelser, som nedan stadgas, uppbära tillfällig löneförbättring för år 1921 för den beställning, i vilken lön på stat åtnjutes, med följande belopp för helt år räknat:

arméfördelningschef (likställd generalsperson)	med kronor	1,500: —
överste	» »	1,200: —
överstelöjtnant	» »	1,100: —
major	» »	750: —
kaptän (ryttmästare) av 1. klassen, som vid årets början uppnått följande antal tjänstår:		
minst 3 och mindre än 6	» »	50: —
» 6 » » » 9	» »	550: —
» 9	» »	1,050: —
kaptän (ryttmästare) av 2. klassen, som vid årets början uppnått följande antal tjänstår:		
mindre än 3	» »	550: —
minst 3 och mindre än 6	» »	1,050: —
» 6 » » » 9	» »	1,550: —
» 9	» »	2,050: —
löjtnant av 1. klassen, som vid årets början uppnått följande antal tjänstår:		
minst 3 och mindre än 6	» »	400: —
» 6 » » » 9	» »	800: —
» 9	» »	1,200: —
löjtnant av 2. klassen, som vid årets början uppnått följande antal tjänstår:		
mindre än 3	» »	450: —
minst 3 och mindre än 6	» »	850: —
» 6 » » » 9	» »	1,250: —
» 9	» »	1,650: —

*) Avvikelserna från nu gällande grunder äro utmärkta med kursiv stil.

underlöjtnant (fänrik), som vid årets början uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	med kronor	100: —	
minst 3	» »	400: —	
fanjunkare (styckjunkare), som vid årets början uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	» »	300: —	
minst 3 och mindre än 6	» »	500: —	
» 6 » » » 9	» »	700: —	
» 9 » » » 12	» »	900: —	
» 12	» »	1,100: —	
sergeant av 1. klassen, som vid årets början uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	» »	300: —	
minst 3 och mindre än 6	» »	500: —	
» 6 » » » 9	» »	700: —	
» 9 » » » 12	» »	900: —	
» 12	» »	1,100: —	
sergeant av 2. klassen, som vid årets början uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	» »	420: —	
minst 3 och mindre än 6	» »	620: —	
» 6 » » » 9	» »	820: —	
» 9 » » » 12	» »	1,020: —	
» 12	» »	1,220: —	

2. I de fall, då löneförbättringens belopp enligt mom. 1 är beroende på antalet tjänstår, skall, med iakttagande i övrigt av vad nedan i denna paragraf sägs, såsom tjänstår beräknas:

för underlöjtnant (fänrik): tiden från utnämningen till officer, vare sig beställning på stat erhållits genast vid utnämningen eller senare; samt

för löjtnant, kapten (ryttmästare), sergeant eller fanjunkare (styckjunkare): den tid, varunder en var på grund av fullmakt eller konstitutorial innehåft beställning på stat inom sin tjänstegrad, oavsett huruvida beställningen, vad angår löjtnant, kapten (ryttmästare) eller sergeant, tillhört 1. eller 2. löneklassen.

3. För erhållande av löneförbättring enligt mom. 1 äger nedan nämnda personal tillgodoräkna sig tjänstår i lägre än innehavande grad enligt följande grunder:

löjtnant, som varit underlöjtnant (fänrik) utöver 3 år: högst 3 år av den överskjutande tiden;

kaptén (ryttmästare), som under sin föregående tjänstetid uppnått mer än 9 på ovan angivet sätt beräknade tjänstår såsom löjtnant: högst 3 år av den överskjutande tiden;

sergeant, som redan enligt de före utbildningsåret 1916—1917 gällande bestämmelserna vunnit behörighet till underofficersbeställning och vilken sedermera innehaft beställning såsom underbefäl av manskapet under mer än 6 år: högst 9 år av den överskjutande tiden;

sergeant, som först enligt de från och med utbildningsåret 1916—1917 införda nya bestämmelserna vunnit behörighet till underofficersbeställning och vilken därefter innehaft beställning såsom furir av 1. klassen under mer än 3 år: högst 9 år av den överskjutande tiden; samt

fanjunkare (styckjunkare), som under sin föregående tjänstetid uppnått mer än 3 på ovan angivet sätt beräknade tjänstår såsom sergeant: hela den överskjutande tiden.

4. Kaptén (ryttmästare), som är eller varit anställd vid generalstaben, må, utöver vad eljest är medgivet, tillgodoräkna sig ytterligare 3 tjänstår för erhållande av löneförbättring.

5. Officer eller underofficer, som överflyttats från marinen till armén eller från ett truppförband till ett annat inom armén, må, därest vid överflyttningen intet avbrott i anställningen ägt rum, såsom tjänstår tillgodoräkna sig tiden för anställning i den förra beställningen, med iakttagande av de i dessa grunder i övrigt givna bestämmelser rörande sådan tjänstårsberäkning.

6. Vid beräkning av tjänstår enligt mom. 2 och 3 äger kaptén vid intendenturkåren tillgodoräkna sig föregående tjänstetid såsom underintendent, intendent av 2. klassen och intendent av 1. klassen; skolande därvid beställning såsom underintendent anses likställd med löjtnantsbeställning och beställning såsom intendent av 2. och 1. klassen likställd med kaptensbeställning.

7. I andra fall än i mom. 6 sägs ankommer det på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida och i vilken omfattning civilmilitär beställningshavare, som övergått till militär beställning, må såsom tjänstår för erhållande av löneförbättring tillgodoräkna sig tjänstetid i den civilmilitära beställningen.

8. Vid beräkning enligt mom. 3 av tjänstår i beställning såsom underbefäl av manskapet må sergeant endast tillgodoräkna sig sådan tid, som i omedelbar följd infallit närmast före hans befordran till under-

officersbeställningen, men oberoende av huruvida tjänstgöringen fullgjorts vid samma eller olika truppförband.

9. Den tid, varunder officer eller underofficer, efter erhållet avsked, med bibehållen befodringsrätt såsom lönlös kvarstått i regemente (kår), intill dess beställning på stat ånyo vunnits, får icke inräknas vid tjänstårsberäkning enligt dessa grunder. Vad sålunda stadgats gäller jämväl beträffande tid, varunder officer eller underofficer åtnjutit tjänstledighet med frånträdande av samtliga avlöningsförmåner, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, under vilken han på grund av förordnande bestritt annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag.

Officer eller underofficer, som, efter erhållet avsked, med bibehållen befodringsrätt såsom lönlös kvarstått i regemente (kår) och sedermera tillträder beställning på stat av lägre grad än den, han vid avskedet innehade, äger vid beräkning av tjänstår i förstnämnda beställning, utöver vad eljest är medgivet, tillgodoräkna sig föregående tjänstetid i högre beställning.

10. I vad mån föregående tjänstetid må för erhållande av löneförbättring tillgodoräknas av officer eller underofficer, som erhållit avsked i annan ordning, än i mom. 9 sägs, och därefter vunnit förnyad anställning med lön på stat, ankommer på Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall.

11. Officer eller underofficer, som från reservstat eller reserv övergått till beställning på aktiv stat, må av den tid, varunder han tillhört reservstaten eller reserven, såsom tjänstår för erhållande av löneförbättring tillgodoräkna sig så stor del, som av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmes.

12. Den, som efter vid krigsskolan avlagd officersexamen befordrats eller befordras från beställning såsom underofficer på stat till beställning såsom underlöjtnant (fänrik), må, utöver vad eljest är medgivet, för erhållande av löneförbättring i officersbeställning såsom tjänstår tillgodoräkna sig tjänstetiden i underofficersbeställningen, såsom om han därunder varit underlöjtnant (fänrik); och skall härvid beträffande den, som efter 1918 års ingång från underofficersbeställning befordrats eller befordras till underlöjtnant (fänrik), dessutom iakttagas, att löneförbättringen städse skall utgå med så stort belopp, att hans sammanlagda avlöning såsom officer icke kommer att understiga den avlöning, som vid befordringstillfället tillkommit honom å underofficersbeställningen, däri inräknat tillfällig löneförbättring.

§ 2.

Följande militära beställningshavare på aktiv stat äga, med iakttagande i tillämpliga delar av övriga i dessa grunder givna bestämmelser, uppbära tillfällig löneförbättring sålunda:

inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden och militärbefälhavaren på Gottland med enahanda belopp som för överste,
chefen för krigsskolan och fälttygmästaren med enahanda belopp som för överstelöjtnant,

chef för trängkår med enahanda belopp som för överstelöjtnant eller major, allt efter den beställning på stat, vederbörande kårchef innehar, styresman vid artilleriets fabriker med ett årligt belopp av 1,000 kronor,

tygmästare av 1. klassen vid artilleriet med samma belopp som för major,

tygmästare av 2. klassen vid artilleriet med det belopp, som skolat tillgodokomma honom, därest han kvarstått på aktiv stat vid regemente (kår) och där innehaft beställning såsom kapten av 1. klassen,

förvaltare vid intendenturkåren med ett årligt belopp av 1,100 kronor,

musikfanjunkare med ett årligt belopp av 1,000 kronor,

musiksergeant av 1. klassen med ett årligt belopp av 800 kronor,

musiksergeant av 2. klassen med ett årligt belopp av 700 kronor

samt

furir av 1. klassen med ett årligt belopp av 120 kronor.

§ 3.

Nedannämnda befattningshavare, vilka enligt stat uppbära arvoden, fördelade i lön och dagavlönning, äga åtnjuta tillfällig löneförbättring sålunda:

chefen för skjutskolan för infanteriet och kavalleriet såsom för överstelöjtnant och en var av cheferna för ridskolan och för remonteringsstyrelsen såsom för major.

§ 4.

1. Följande civilmilitära beställningshavare på aktiv stat äga, med iakttagande i tillämpliga delar av övriga i dessa grunder givna bestäm-

melser, uppbära tillfällig löneförbättring med följande belopp för helt år räknat:

vid fältläkarkåren:

generalfältläkaren	med kronor	1,500: —
överfältläkaren och fältläkare med enahanda belopp som för överstelöjtnant, regementsläkare med undantag för chefläkaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm med samma belopp som för major, bataljonsläkare med avlöning som kapten av 1. klassen	»	» 850: —
bataljonsläkare med avlöning som kapten av 2. klassen	»	» 700: —
dock att löneförbättring icke skall utgå till den överläkare vid garnisonssjukhuset i Stockholm, som åtnjuter bataljonsläkares lön,		
bataljonsläkare vid fältläkarkåren	»	» 650: —
fältläkarstipendiat	»	» 300: —

vid fältveterinärkåren:

överfältveterinären med enahanda belopp som för överstelöjtnant, fältveterinär med enahanda belopp som för major, regementsveterinär	»	» 850: —
bataljonsveterinär	»	» 700: —

övrig personal:

tyg- eller fabriksingenjör	»	» 1,000: —
departementsskrivare, tyg- eller fabriksförvaltare av 1. klassen, öververkmästare, fortifikationskassör	»	» 850: —
tygunderofficer med det belopp, som skolat tillgodokomma honom, därest han kvarstått på aktiv stat vid regemente (kår) och där innehaft beställning såsom styckjunkare, tygförvaltare av 2. klassen, besiktningsrustmästare, tygverkmästare, verkmästare av 1. klassen	»	» 1,100: —
verkmästare av 2. klassen, tyg- eller fabrikskrivare, tyghantverkare, gevärshantverkare, hantverkare vid trängen, fortmaskinist	»	» 850: —

redogörare vid ridskolan	med kronor	1,100: —
förrådsvaktmästare vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse samt vid infanteriet, trängen eller fortifikationen	» »	725: —
poliskommissarie eller överkonstapel vid polispersonalen i Boden eller å Karlsborg	» »	800: —
konstapel eller extra konstapel vid polispersonalen i Boden eller å Karlsborg	» »	750: —

2. Därest efter 1918 års ingång militär beställningshavare erhållit civilmilitär beställning eller innehavare av civilmilitär beställning befordrats till annan sådan samt löneförmånerna vid den senast erhållna beställningen, med inräknande av därför bestämd tillfällig löneförbättring, skulle uppgå till lägre belopp, än som skulle hava tillkommit löntagaren, därest han kvarstått i den tidigare beställningen, skall sådan beställningshavare äga uppbära tillfällig löneförbättring med så stort belopp, att hans sammanlagda avlöning i den nya beställningen icke kommer att understiga den avlöning, däri inräknat den tillfälliga löneförbättringen, som han skulle ägt uppbära, därest han kvarstått i den tidigare beställningen.

§ 5.

Nedan angivna arvodestagare äga, där befattningen icke innehaves av officer eller underofficer på aktiv stat, uppbära tillfällig löneförbättring med följande belopp för helt år räknat:

befälhavare för rullföringsområde på fastlandet	med kronor	912: 50
officer vid Stockholms stads rullföringsområde	» »	912: 50
biträde vid rullföringsområde på fastlandet	» »	730: —
rullföringsbefälhavare (tillika landstormsområdesbefälhavare) på Gottland	» »	912: 50
rullföringsbiträde (tillika landstormsförrådsförvaltare) på Gottland	» »	730: —
bibliotekarie vid generalstabens	» »	750: —
aktuarie vid generalstabens	» »	750: —
garnisonspastor i Boden	» »	600: —
kommendant i Stockholm	» »	750: —
vaktmästare vid kommendantskapet i Stockholm	» »	225: —
kommendant å Karlsborg	» »	750: —
maskinist vid krigshögskolan	» »	300: —

maskinist vid artilleri- och ingenjörhögskolan	med kronor	300: —
fodermarsk vid ridskolan	»	275: —
förvaltare vid skjutskolan för infanteriet och kaval- leriet	»	300: —
väbel vid samma skola	»	300: —
fortväbel	»	300: —
gårdsvaktmästare, tillika snickare, vid garnisons- sjukhuset i Stockholm	»	250: —

§ 6.

För beställningshavare, som åtnjuter bostadsförmån in natura men uppbär kontant servisbidrag, skall löneförbättringen minskas med ett belopp, motsvarande servisbidraget.

§ 7.

Den, som under loppet av *år 1921* tillträtt eller avgått från beställning, med vilken löneförbättring är förenad, eller övergått från en till annan sådan beställning, äger å dylik beställning uppbära löneförbättring för den del av året, varunder han innehaft densamma; skolande därvid iakttagas, att, då befordran sker till beställning, varå enligt §§ 1—2 löneförbättring kan åtnjutas med olika belopp allt efter antalet tjänstår, löneförbättringen i varje fall skall beräknas efter det belopp för helt år, som skolat tillkomma beställningshavaren, därest han vid årets början innehaft beställningen i fråga.

§ 8.

Löneförbättring enligt §§ 1, 2 och 4 tillkommer icke blott löntagare, som på grund av fullmakt, transportresolution, konstitutorial eller kontrakt (förordnande) innehar egen beställning med lön på stat, utan jämväl den, som i stället för avlöning å egen beställning på grund av särskilt förordnande äger åtnjuta samtliga med annan beställning förenade avlöningsförmåner; skolande i senare fallet vid förordnande å beställning, varå enligt §§ 1—2 löneförbättring kan åtnjutas med olika belopp allt efter antal tjänstår, iakttagas, att löneförbättringen i varje fall skall utgå med det för beställningen fastställda lägsta belopp, som erfordras för att den sammanlagda avlöningen under förordnandet skall motsvara minst den sammanlagda avlöning, som tillkommit den förordnade å hans egen beställning, den tillfälliga löneförbättringen däri inräknad.

§ 9.

Den tillfälliga löneförbättringen skall anses tillhöra lönen och utgå i samma ordning som denna; där avlöningen endast utgår i form av arvode eller stipendium, skall löneförbättringen anses tillhöra arvodet eller stipendiet och utgå i samma ordning, som för sådan avlöning är stadgad.

§ 10.

Sådan i §§ 1—4 omnämnd personal, som på grund av tjänstgöring vid mobiliserat truppförband, stab, formation o. s. v. åtnjuter krigslön enligt krigsavlöningsreglemente, må, utan hinder av vad i dylikt reglemente kan varda stadgat rörande skyldighet att frånträda fredsavlöningsförmåner, uppbära tillfällig löneförbättring enligt de i förevarande grunder meddelade bestämmelser.
